

Emprèn la teva jubilació

Estudi sobre pimes i autònoms 2015

Directors:

Dra. Montserrat Guillén
Dr. Ramon Alemany

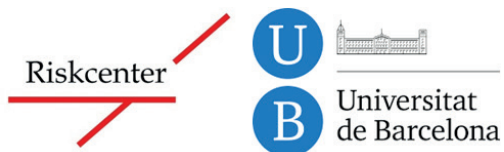

Emprèn la teva jubilació

Estudi sobre pimes i autònoms 2015

Directors:

Dra. Montserrat Guillén
Dr. Ramon Alemany

Contingut

Presentació de l'estudi	7
1. Introducció	9
2. El col·lectiu d'autònoms i pimes a Espanya. Principals característiques i tendències en el futur	11
2.1. Les cotitzacions a la Seguretat Social en autònoms i pimes	
2.2. Situació relativa dels treballadors per compte propi i de les seves llars respecte a la resta d'actius	
2.3. Els treballadors per compte propi en altres països europeus	
2.4. Perspectives de futur. Pot afectar-los una nova recessió econòmica?	
2.5. Situació davant les cobertures de risc	
3. Preocupacions de les pimes i els autònoms	31
3.1. Principals preocupacions i vulnerabilitat davant la jubilació	
3.2. Previsió davant la jubilació	
3.3. Coneixement de les prestacions públiques i de les cobertures privades	
4. Protecció i gestió del risc en pimes i autònoms	47
4.1. Les pensions públiques de jubilació dels autònoms	
4.2. Gestió dels principals riscos per tipologies	
4.3. Determinants de les formes d'assegurament	
5. Resum i recomanacions	61
5.1. Recomanacions	
Referències bibliogràfiques	65
Conèixer més els autònoms	71
Annexos	73
Condicions dels treballadors per compte propi en altres països europeus i a la resta del món	
Definicions de treballador per compte propi i terminologia	
El percentatge de treballadors per compte propi és un indicador de Desenvolupament per al Mil·lenni a Nacions Unides	

Presentació de l'estudi

Emprendre és arriscar, però arriscar no necessàriament ha de ser sinònim d'apostar pel que es desconeix i molt menys de perdre.

Autònoms i petites empreses són emprenedors i necessiten gestionar els riscos que assumeixen. Avui dia, la quantificació de riscos està ben desenvolupada i és una disciplina que aporta seguretat i protecció per afrontar la incertesa amb intel·ligència. Ja ningú parla d'assegurances exclusivament, sinó de prevenció de riscos, de mitigació, de pèrdues evitables i, en definitiva, de preservació de tot allò que té un valor.

La gestió de riscos és tan antiga com el transport per mar; això no obstant, la revolució que ha suposat l'estadística matemàtica en els fonaments del risc i el que la ciència de les dades aporta al seu coneixement constitueix una de les grans revolucions del segle XXI.

Des del grup de recerca Riskcenter de la Universitat de Barcelona volem oferir una visió informada sobre el present i el futur dels autònoms i les pimes, alhora que aportem arguments rigorosos i solucions innovadores en la comprensió del risc que assumeixen.

Amb aquest estudi contribuïm a fer que qualsevol autònom sigui una empresa d'èxit i que qualsevol empresa sigui un projecte de present i de futur sostenible.

Dra. Montserrat Guillén
Riskcenter UB
Directora

Dr. Ramon Alemany
Departament d'Econometria UB
Director

1/ Introducció

Ningú dubta que les empreses són motor de l'economia i construeixen el metabolisme fonamental per generar ocupació i riquesa en tota una societat.

Autònoms, amb treballadors al seu càrrec o no, i pimes són tan empreses com les principals corporacions, ja que exerceixen aquest mateix paper, encara que sigui des d'un model organitzatiu molt diferent del de les grans companyies. Això no obstant, són actors que passen desapercebuts i fins i tot romanen oblidats de les notícies del dia a dia perquè els seus problemes, les seves preocupacions i fins i tot els seus entrebancs no sembla que afectin tants treballadors. A qui li sap greu que hagi tancat la botiga de tota la vida? Qui recorda en aquesta mateixa notícia que algú hagi perdut el seu lloc de treball? Malauradament, molt pocs estudis tracten a fons de les petites i mitjanes empreses i dels treballadors per compte propi que lluiten diàriament pel benestar de les seves famílies i per un projecte empresarial i personal que és fruit de generacions i de la tan anhelada empremadoria.

En els darrers anys, la irrupció de nous treballadors per compte propi ha generat més de 100.000 nous cotitzadors; en definitiva, més ocupació que cap gran empresa per si sola. El febrer del 2013 hi havia 2.801.007 cotitzadors al Règim Especial d'Autònoms (mínim des del 2004) i el febrer del 2015 el nombre d'afiliats havia pujat a 2.921.856, segons dades oficials d'afiliació a la Seguretat Social del Ministeri de Treball i Seguretat Social. L'augment suposa el 28% de l'increment total d'afiliats entre aquests dos períodes.

En aquest estudi tractem les qüestions referents als autònoms i les pimes que tenen a veure amb els riscos que assumeixen i amb tot el que n'obtenen a canvi. Pretenem ajudar a suscitar entre els emprenedors una visió realista del que vol dir l'autoocupació tant en el dia a dia com a llarg termini. Només una bona comprensió de com assumir aquests reptes i com gestionar-los pot ajudar a fomentar la creació d'empreses en les noves generacions i canviar la por al fracàs que subjau en la nostra cultura.

Pretenem, doncs, facilitar una visió precisa de les amenaces que pot suposar el fet de no advertir a temps la desprotecció d'iniciar una trajectòria professional basada en el treball per compte propi, però alhora volem transmetre la nostra

visió més optimista sobre la possibilitat que aquests riscos siguin assumibles i constitueixin una de les parcel·les més fàcils d'abordar en la complexa activitat dels autònoms i les pimes.

Emprendre la jubilació significa pensar en el dia de demà quan es gestiona un negoci. La nostra exposició pretén posar l'accent en una planificació adequada a llarg termini dels costos que ha d'assumir un emprenedor, entre els quals no hi poden faltar elements de protecció tan bàsics com l'estalvi per arribar a tenir una pensió suficient.

L'estudi s'estructura de la manera següent. En primer lloc, es retrata una visió de la situació a Espanya dels més de tres milions de treballadors per compte propi, tant des del punt de vista quantitatiu com des de la perspectiva de la regulació normativa. En segon lloc, s'analitzen els resultats d'una enquesta duta a terme durant els primers mesos d'aquest any per recollir les vulnerabilitats i preocupacions dels protagonistes d'aquest estudi. Es tracta de més de mil entrevistes realitzades en l'àmbit espanyol a autònoms i empresaris de tots els sectors econòmics, grups d'edat i situacions d'activitat, en què es mostren les seves principals inquietuds i fins a quin punt estan sensibilitzats respecte a qüestions relatives al seu patrimoni, el futur de les seves pensions o l'estabilitat del seu negoci. En la tercera part, es presenta un mapa de riscos personals per a autònoms i pimes, a fi de mostrar com gestionar aquesta incertesa i disminuir les possibles conseqüències d'una mala estratègia de mitigació i assegurament. S'hi estableixen recomanacions sobre la previsió de les pensions en els treballadors per compte propi i s'analitza com emprendre la jubilació des de l'autoocupació.

Aquest treball ha estat elaborat pels membres de l'equip d'investigació del Riskcenter de la Universitat de Barcelona. Les parts relatives a la normativa laboral han estat íntegrament fruit del coneixement professional del Sr. Joaquim Oliveros, director d'ASEMON CONSULTORS LABORALS, la dilatada trajectòria del qual com a assessor laboral d'empreses i treballadors per compte propi ha permès exposar les diverses vicissituds sobre cotització que pateixen els autònoms i les seves conseqüències en el moment d'accedir a la jubilació.

El treball de camp per obtenir les entrevistes ha estat efectuat per TNS Global. La Sra. Edurne Gandarias i la Sra. Renata Apostolaki han col·laborat extensament en l'elaboració del qüestionari.

Agraïm les aportacions i la col·laboració del Dr. José L. Salido, professor titular de la Universitat de Barcelona i soci de SALIDO BELLMUNT ABOGADOS, S.L.P., per haver-nos permès conèixer més de prop els aspectes normatius i jurídics dels treballadors per compte propi.

Finalment, tot l'equip humà de VidaCaixa i el seu profund coneixement sobre el tema han contribuït molt significativament en el plantejament de l'estudi. Cal afegir, però, que el contingut, les opinions i les conclusions presentades són únicament atribuïbles als autors i no es poden assignar a cap de les empreses i institucions esmentades.

2/ El col·lectiu d'autònoms i pimes a Espanya

Principals característiques i tendències en el futur

La noció de treballador autònom o empresari individual no és completament coincident amb l'enquadrament social en el règim especial de la seguretat social dels treballadors autònoms.

En el règim especial de la seguretat social dels treballadors autònoms (conegut per les sigles RETA), s'hi inclouen:

- els empresaris persones físiques titulars d'un negoci;
- els professionals liberals, que exerceixen per compte propi la seva activitat professional;
- els administradors o socis de societats capitalistes o de responsabilitat limitada, quan tenen un control efectiu sobre la societat;
- aquells que treballen en l'àmbit familiar i conviuen amb el familiar titular de l'activitat;
- els socis treballadors de cooperatives de treball que han escollit aquest règim de seguretat social;
- els treballadors agraris per compte propi, i, també, els socis de les companyies regulars col·lectives i socis col·lectius de companyies comanditàries, els socis de comunitats de béns i de societats civils, els socis de societats laborals i els socis de societats professionals.

A més, cal destacar l'existència, com a col·lectiu especial, dels anomenats Treballadors Autònoms Dependents (TRADE), una autèntica novetat del final del segle XX, els quals es caracteritzen pel fet que la majoria dels seus ingressos (75%) els obtenen per part d'una sola empresa.

Juntament amb els TRADE, molt propers, i separats només a vegades per una fina zona grisa, es troba un col·lectiu que, col·loquialment, rep el nom

Actualment hi ha a Espanya **més de tres milions** d'afiliats a la Seguretat Social en algun dels règims per compte propi.

de "fals autònom"; és a dir, aquella persona que, si bé està donada d'alta en l'esmentat règim i aparenta ser un treballador autònom, subjecte a les normes civils, mercantils o administratives, el cert és que la seva activitat professional es desenvolupa seguint les característiques del treball per compte d'altri, o sigui, de manera totalment dependent i amb falta d'alienitat, subjecta al dret del treball i, per tant, dins l'àmbit d'organització i direcció de l'empresari amb el qual té subscrit el corresponent contracte. Aquest és el cas de treballadors de la construcció que treballen en obres i que són retribuïts per metres de feina efectuada; professionals liberals sotmesos a horari i jornada al despatx d'un tercer, etc. En aquests casos, la prestació de treball no es duu a terme pel fet de ser un autèntic empresari, sinó que es tracta d'una situació laboral que no respon a una realitat d'activitat per compte propi.

El **Quadre 1** mostra com el total d'afiliats en els règims per compte propi va patir un descens des del 2008 fins al 2012, i posteriorment s'ha anat recuperant. La mateixa seqüència s'ha produït per als autònoms persones físiques, si bé amb una recuperació una mica més suau. La resta de col·lectius, a excepció del de Socis de Societats, han tingut un increment més sostingut al llarg del període.

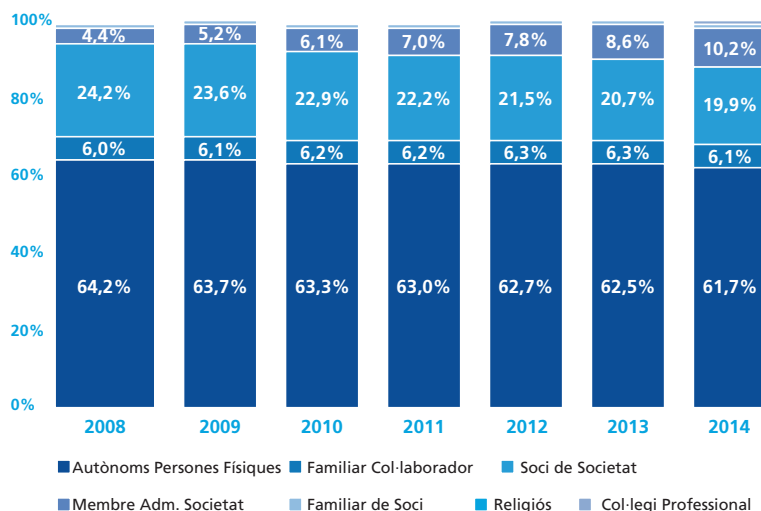
En el **Gràfic 1** s'observa l'evolució dels col·lectius de treballadors per compte propi en termes percentuals respecte al total d'afiliats per compte propi. Destaca l'increment que ha experimentat el col·lectiu d'Administradors de Societats, que ha més que duplicat la seva participació.

Quadre 1. Afiliats en els règims per compte propi de la Seguretat Social per col·lectiu: 2008-2014

Afiliats en els règims per compte propi de la Seguretat Social, segons règim, per col·lectiu							
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Autònoms Persones Físiques (*)	2.141.717	2.026.176	1.978.785	1.947.659	1.909.916	1.923.955	1.945.548
Familiar Col·laborador	200.422	193.962	192.310	191.883	191.210	195.104	190.947
Soci de Societat	807.399	751.846	716.520	687.073	655.978	636.324	628.193
Membre Òrgan Adm. Societat	146.046	166.573	191.448	216.338	236.728	263.703	323.001
Familiar de Soci	16.731	18.548	20.926	23.707	26.412	29.566	34.475
Religiós	16.303	15.338	14.582	14.046	13.472	12.943	12.406
Col·legi Professional	9.846	10.653	11.374	12.222	13.114	14.900	18.351
TOTAL	3.338.464	3.183.096	3.125.945	3.092.928	3.046.830	3.076.495	3.152.921
(*) Autònoms econòmicament dependents	1.968	3.055	4.421	5.141	6.410	7.755	9.045

Font: Ministeri d'Ocupació i Seguretat Social (2015)
(*) Els autònoms econòmicament dependents (TRADE) s'han comptabilitzat en la primera fila com a Autònoms Persones Físiques. Tot i que es tracta d'un concepte propi de la seguretat social, el terme "Col·legi Professional" recull els autònoms que tenen llibertat d'opció entre la Mútua Col·legial o el RETA, com per exemple els advocats.

Gràfic 1. Percentatges d'afiliats per compte propi per col·lectius

Font: Ministeri d'Ocupació i Seguretat Social (2015)

El simple fet de ser administrador o membre d'òrgan d'administració, o fins i tot soci, per si sol no determina la inclusió en el RETA; cal, a més, acreditar la titularitat del 25% de les accions o participacions socials si es realitzen funcions de direcció i gerència, o del 33% si no es realitzen. Així mateix, és procedent l'alta en el RETA sempre que els familiars, amb els quals es convisqui, posseeixin, almenys, un 50% de les participacions socials o accions, de manera que en aquest cas sí que podria ser possible ser administrador, no tenir cap acció, que el cònjuge en tingui el 50% i, en conseqüència, ser autònom.

Els administradors que posseeixen menys del 25% del capital –tret que es tracti d'entitats sense personalitat jurídica pròpia, com ara societats civils o comunitats de béns– s'han de donar d'alta en el règim general com a "treballadors assimilats", i cotitzaran per totes les contingències, a excepció de l'atur i de la cobertura del Fons de Garantia Salarial.

Les proporcions d'autònoms sense assalariats i amb assalariats s'han mantingut estables entre el 2008 i el 2014, al voltant del 80% i el 20% respectivament. De la mateixa manera, no s'han produït variacions significatives en el nombre d'autònoms amb i sense pluriactivitat, els quals s'han mantingut en el 5% i el 95% respectivament durant tots els anys. En el **Quadre 2** es demostra que, entre els treballadors per compte propi, hi predominen els homes (dos terços), de nacionalitat espanyola, en la franja de 40 a 54 anys (la meitat), del sector serveis (gairebé tres quartes parts), amb més de sis anys d'antiguitat (57%) i que cotitzen molt majoritàriament per la base mínima.

Entre els **treballadors per compte propi**, els autònoms persones físiques són el col·lectiu majoritari (61,7%), seguit dels socis d'una societat (19,9%), membres d'òrgans d'administració (10,1%), familiars col·laboradors (6,1%) i propietaris de societat, familiars de soci, religiosos o membres d'un col·legi professional (2,1%).

Dos terços dels autònoms són **homes**, la meitat tenen entre **40 i 54 anys**, més del 90% són **espanyols** i més de la meitat tenen **una antiguitat de més de 6 anys**.

La majoria dels autònoms treballen en el **sector serveis** (72,8%) i la resta ho fan en agricultura (12,2%), construcció (10,4%) i indústria (4,2%).

El col·lectiu de treballadors autònoms de nacionalitat estrangera no ha variat gairebé gens en els set últims anys. S'observa com la proporció de treballadors per compte propi que es dediquen al sector serveis és la que més creix, mentre que els dedicats a la construcció disminueixen un terç entre el 2008 i el 2014. La proporció d'autònoms dedicats a l'agricultura disminueix lleugerament, així com la proporció d'autònoms en la indústria.

Quadre 2. Autònoms Persones Físiques per diverses variables: 2008-2014

AUTÒNOMS PERSONES FÍSQUES SEGONS RÈGIM PER DIVERSES VARIABLES								
		2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
TOTAL		2.141.717	2.026.176	1.978.785	1.947.659	1.909.916	1.923.955	1.945.548
SEXE	Homes	1.463.165	1.368.367	1.327.171	1.300.458	1.269.597	1.271.538	1.274.753
	Dones	678.552	657.809	651.614	647.201	640.319	652.417	670.795
EDAT	Menys de 25 anys	45.939	35.637	33.337	32.788	32.144	37.966	39.612
	De 25 a 39 anys	655.759	592.450	566.772	549.557	529.447	538.161	548.641
	De 40 a 54 anys	932.177	902.084	889.920	881.918	869.403	870.998	876.312
	De 55 anys o més	507.842	496.005	488.756	483.396	478.922	476.830	480.983
NACIONALITAT	Espanyola	1.984.980	1.892.512	1.846.003	1.809.865	1.769.305	1.779.311	1.790.101
	Estrangera	156.737	133.664	132.782	137.794	140.611	144.644	155.447
SECTOR D'ACTIVITAT	Agricultura	299.754	274.987	261.784	252.763	245.357	241.680	237.939
	Indústria	118.168	106.716	101.778	98.067	93.572	91.063	88.464
	Construcció	304.541	256.938	234.896	220.853	203.271	198.335	202.852
	Serveis	1.419.254	1.387.535	1.380.327	1.375.976	1.367.716	1.392.877	1.416.293
ANTIGUITAT	Menys de 6 mesos	97.731	103.769	110.731	119.866	127.316	160.626	166.943
	De 6 a 11 mesos	114.151	98.684	111.244	114.796	116.942	131.456	154.658
	D'1 a 3 anys	541.533	475.245	255.880	267.710	281.139	289.936	327.139
	De 3 a 5 anys	214.803	200.975	376.165	344.382	161.559	169.558	181.876
	5 anys i més	1.173.499	1.147.503	1.124.765	1.100.905	1.222.960	1.172.379	1.114.932
BASE DE COTITZACIÓ	Base Mínima	1.784.895	1.698.143	1.660.735	1.634.321	1.617.889	1.648.063	1.678.818
	1 i 1,5 vegades BM	132.313	122.414	112.805	103.610	86.884	85.763	86.767
	1,5 i 2 vegades BM	175.935	162.659	160.465	161.326	74.297	66.200	63.604
	2 i 3 vegades BM	31.137	26.767	28.067	30.263	112.866	106.012	99.045
	Més de 3 vegades BM	17.437	16.193	16.713	18.139	17.980	17.917	17.314

Font: Ministeri d'Ocupació i Seguretat Social (2015)

2.2. Les cotitzacions a la Seguretat Social en autònoms i pimes

Hi ha algunes diferències entre el Règim General (RG) i el Règim Especial de Treballadors Autònoms (RETA).

La **principal diferència** que cal destacar és que, mentre que en el règim general el treballador per compte d'altri no pot triar la base de cotització, que es forma entre una base mínima i una de màxima en funció de les retribucions mensuals, incloent-hi la part proporcional de les pagues extraordinàries que percep, en el RETA la base de cotització es correspon amb l'escollida pel mateix treballador autònom, igualment entre una base mínima i una de màxima.

La base mensual màxima de cotització possible és idèntica per als dos règims, i l'any 2015 puja a 3.606,00 euros. Això no obstant, els treballadors per compte propi tenen llibertat d'elecció de base de cotització, però aquesta llibertat no és absoluta i presenta les següents limitacions, que suposen una diferenciació entre els dos règims:

- Mentre que els treballadors autònoms que a 1 de gener de 2015 tenen menys de 47 anys d'edat poden escollir la base de cotització que desitgin entre la mínima i la màxima, aquells que superen aquesta edat al començament d'any i la seva base de cotització anterior (el 2014) és inferior a 1.926,60 euros mensuals, no poden triar una base de cotització d'una quantia superior als 1.945,80 euros, llevat que exerceixin la seva opció d'incrementar la base abans del 30 de juny de 2015, amb efectes a partir de l'1 de juliol de 2015.
- Per als que ja han complert l'edat de 48 anys, la seva base de cotització està limitada entre les quanties de 953,70 euros i 1.945,80 euros, mentre que la base mínima per sota dels 48 anys és de 884,40 euros.
- Les excepcions a les limitacions per edat afecten els treballadors que l'1 de gener de 2015 ja arriben als 47 anys d'edat i durant l'any anterior la seva base de cotització ha estat igual o superior a 1.926,60 euros, o han cursat alta amb aquesta edat en el RETA.
- Pel que fa als treballadors que s'incorporen al RETA i que abans dels 50 anys hagin cotitzat en qualsevol dels règims del sistema de la seguretat social durant cinc anys o més, la seva base de cotització es correspondrà amb les situacions següents:
 - o Si la seva última base de cotització ha estat inferior o igual a 1.926,60 euros, podran cotitzar per una base compresa entre 884,40 euros i 1.945,80 euros.
 - o Si la seva última base de cotització ha estat superior a 1.926,60 euros mensuals, podran cotitzar per una base compresa entre 884,40 euros i l'import de l'última base cotitzada incrementada en un 0,25%; en cas de no arribar-hi, podran optar per una base de fins a 1.945,80 euros mensuals.

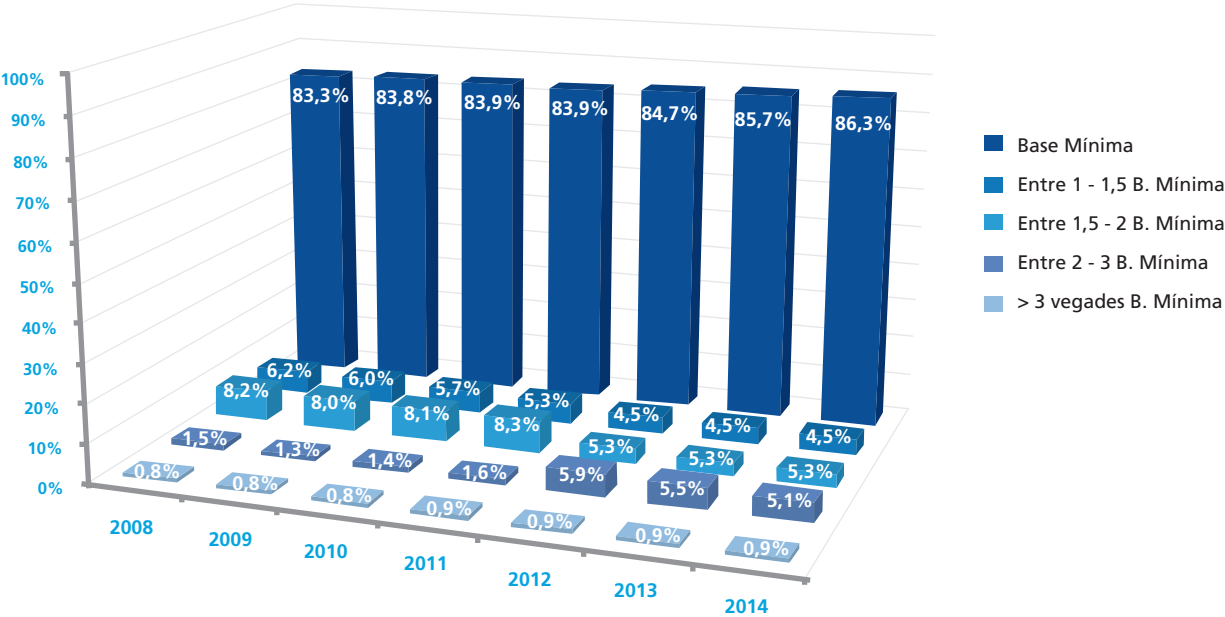
En conclusió, mentre que els treballadors del règim general cotitzen en funció de la seva retribució, dins de les bases mínimes i màximes legalment establertes anualment, en el règim especial dels treballadors autònoms l'equiparació no és total, atès que es pot triar la base de cotització, dins de les esmentades bases, tot i que hi ha limitacions.

Els treballadors per compte propi, o autònoms, poden canviar de base de cotització dues vegades l'any: abans de l'1 de maig amb efectes de l'1 de juliol següent, i abans de l'1 de novembre amb efectes d'1 de gener de l'any següent.

La proporció d'afiliats autònoms persones físiques del règim especial que cotitzen per la base mínima passa del 83,3% el 2008 (Gràfic 2) al 86,3% el 2014 (Gràfic 3).

Des del 2012 es produeix una reducció a la meitat de la proporció d'autònoms que cotitzen entre una i dues vegades la base mínima i creix des d'aquest moment el percentatge dels que cotitzen entre dues i tres vegades la base mínima, fins a arribar a constituir més del 5%. El percentatge que cotitza més de tres vegades la base mínima es manté per sota de l'1% en tots els anys considerats.

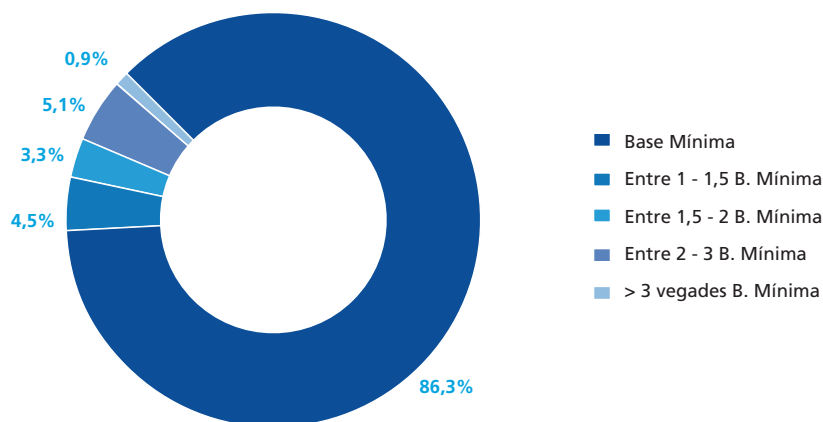
Gràfic 2. Percentatges d'autònoms persones físiques per base de cotització

Font: Ministeri d'Ocupació i Seguretat Social (2015)

Gràfic 3. Percentatges d'autònoms persones físiques per base de cotització

Autònoms P. F. per Base de Cotització 2014

Font: Ministeri d'Ocupació i Seguretat Social (2015)

2.2. Situació relativa dels treballadors per compte propi i de les seves llars respecte a la resta d'actius

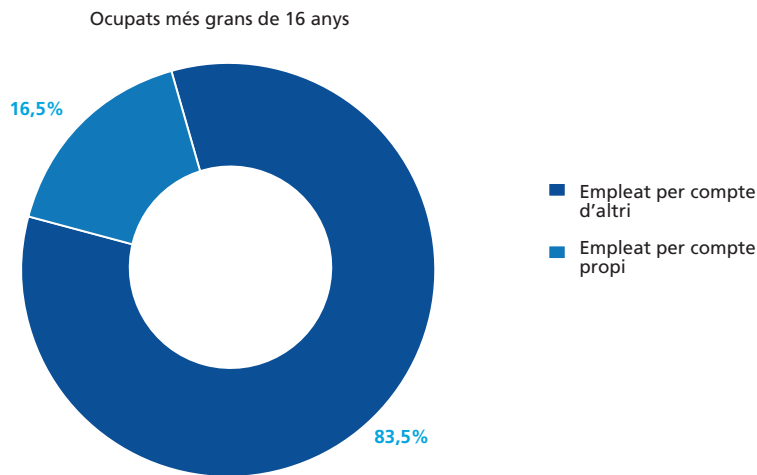
Segons l'Enquesta Financera de les Famílies, Banc d'Espanya (2011), i tal com es mostra en el **Gràfic 4**, el 16,5% de la població d'ocupats més grans de 16 anys treballa per compte propi, mentre que el 83,5% ho fa per compte d'altri.

D'altra banda, en el **Quadre 3** veiem la distribució dels afiliats al Règim Especial dels Treballadors Autònoms per edats i sexe el desembre del 2014. Destaca el fet que el percentatge d'homes és del 65%, mentre que el de dones és del 35%. Això no obstant, el percentatge de dones és més gran per als grups d'edat més joves (38%), la qual cosa implica que es va equilibrant la presència d'ambdós sexes també entre els treballadors per compte propi en les generacions més joves.

Actualment més del **85% dels autònoms persones físiques** cotitzen per la **base mínima**, un percentatge que ha augmentat sense parar des del 2008.

El percentatge d'autònoms que **cotitzen entre 2 i 3 vegades la base mínima és del 5,1%**, un nivell que es va assolir el 2012 i es manté així fins al 2014.

Gràfic 4. Ocupats més grans de 16 anys: EFF2011

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Enquesta Financera de les Famílies, 2011. Banc d'Espanya

Quadre 3. Treballadors afiliats al Règim Especial de Treballadors Autònoms de la Seguretat Social (2014)

TREBALLADORS EN EL RETA DE LA SEGURETAT SOCIAL PER SEXE I EDAT										
	TOTAL	%	16-30 anys	%	31-35 anys	%	36-49 anys	%	50 anys o més	%
Homes	2.037.239	64,9%	177.223	61,8%	203.499	63,0%	881.943	65,7%	774.574	65,2%
Dones	1.102.653	35,1%	109.541	38,2%	119.680	37,0%	459.446	34,3%	413.986	34,8%
TOTAL	3.139.892	100,0%	286.764	100,0%	323.179	100,0%	1.341.389	100,0%	1.188.560	100,0%

Font: Ministeri d'Ocupació i Seguretat Social (2015)

El **Quadre 4** presenta la situació laboral general dels més grans de 16 anys, sempre segons l'Enquesta Financera de les Famílies, Banc d'Espanya (2011), en la qual destaca una proporció molt més petita de dones treballadores per compte propi (4,4%) respecte a la proporció en els homes (10,6%). Mentre que en els homes treballadors per compte propi, els grups d'edat més nombrosos es troben a partir dels 35 anys, en el cas de les dones, una quarta part són dones de menys de 35 anys. Aquesta diferència de perfils d'edat pot estar indicant els moments de la vida d'una dona en els quals ella opta pel treball per compte propi, que serien coincidents amb les edats molt joves abans dels 35, o entre els 45 i 54 anys. En canvi, en els homes hi ha una proporció relativa més gran de treballadors per compte propi entre els 35 i els 65 anys.

Una de les raons per les quals s’ha utilitzat la font del Banc d’Espanya és per conèixer la distribució de les llars on el cap de família és un treballador per compte propi.

Quadre 4. Situació laboral dels més grans de 16 anys per edat i sexe: EFF2011

SITUACIÓ LABORAL DELS MÉS GRANS DE 16 ANYS PER GRUPS D'EDAT I SEXE

		Gènere		
Situació laboral	Grup d'Edat	Home	Dona	Total
Treballador per compte d'altri	16-35 anys	12,6%	10,9%	11,7%
	35-44 anys	13,4%	11,5%	12,4%
	45-54 anys	10,3%	8,2%	9,2%
	55-64 anys	4,5%	3,9%	4,2%
	65-74 anys	0,3%	0,1%	0,2%
	Més de 75 anys	0,0%	.	0,0%
		41,0%	34,6%	37,7%
Treballador per compte propi	16-35 anys	1,9%	1,1%	1,5%
	35-44 anys	3,2%	0,9%	2,0%
	45-54 anys	3,1%	1,3%	2,2%
	55-64 anys	2,2%	1,0%	1,6%
	65-74 anys	0,2%	0,1%	0,2%
	Més de 75 anys	0,1%	0,0%	0,1%
		10,6%	4,4%	7,4%
Jubilat	35-44 anys	0,0%	.	0,0%
	45-54 anys	0,2%	.	0,1%
	55-64 anys	3,3%	1,3%	2,3%
	65-74 anys	9,1%	5,7%	7,3%
	Més de 75 anys	7,9%	5,8%	6,8%
		20,5%	12,8%	16,5%
Un altre tipus d'inactiu o aturat	16-35 anys	14,0%	14,9%	14,5%
	35-44 anys	5,1%	7,0%	6,1%
	45-54 anys	4,6%	7,7%	6,2%
	55-64 anys	3,6%	7,3%	5,5%
	65-74 anys	0,4%	5,7%	3,2%
	Més de 75 anys	0,1%	5,5%	2,9%
		27,8%	48,2%	38,3%

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Enquesta Financera de les Famílies, 2011. Banc d'Espanya

Quadre 5. Situació laboral del cap de família de la llar per edat i renda de la llar (anual, en milers d'euros): EFF2011

SITUACIÓ LABORAL DEL CAP DE FAMÍLIA PER EDAT I RENDA DE LA LLAR				
Situació laboral	Grup d'Edat	% de llars	Mediana	Mitjana
Treballador per compte d'altri	Menys de 35 anys	7,1%	27,6	34,8
	De 35 a 44 anys	14,3%	31,7	36,9
	De 45 a 54 anys	12,4%	34,8	46,5
	De 55 a 64 anys	6,0%	39,9	50,5
	De 65 a 74 anys	0,4%	81,7	92,9
	Més de 74 anys	0,0%	17,9	23,0
		40,2%	32,6	42,0
Treballador per compte propi	Menys de 35 anys	1,3%	33,6	39,6
	De 35 a 44 anys	3,1%	25,7	37,4
	De 45 a 54 anys	3,2%	31,8	47,7
	De 55 a 64 anys	2,5%	38,1	73,0
	De 65 a 74 anys	0,3%	34,2	46,7
	Més de 74 anys	0,1%	50,7	52,2
		10,5%	31,8	49,7
Jubilat	De 35 a 44 anys	0,0%	0,7	0,7
	De 45 a 54 anys	0,2%	43,0	46,3
	De 55 a 64 anys	4,1%	32,6	41,0
	De 65 a 74 anys	12,3%	21,1	29,4
	Més de 74 anys	11,2%	14,8	20,8
		27,8%	19,3	27,8
Un altre tipus d'inactiu o aturat	Menys de 35 anys	2,1%	19,1	28,3
	De 35 a 44 anys	4,3%	15,2	19,3
	De 45 a 54 anys	5,4%	16,2	20,7
	De 55 a 64 anys	4,9%	17,0	30,2
	De 65 a 74 anys	1,9%	11,1	17,0
	Més de 74 anys	2,9%	8,8	13,5
		21,5%	14,5	22,0

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Enquesta Financera de les Famílies, 2011. Banc d'Espanya

En el 10,5% de les llars a Espanya el cap de família treballa per compte propi, mentre que en el 40,2% de les llars el cap de família treballa per compte d'altri. En la resta, que equival a la meitat del total de llars espanyoles, el cap de família està jubilat o bé és aturat o inactiu.

En comparar els nivells de renda mitjana de les llars on el cap de família és un treballador per compte d'altri amb aquelles on el cap de família és un treballador per compte propi (vegeu **Quadre 5**), s'observa que la renda mitjana és lleugerament superior en les primeres (32,6 davant 31,8 en milers d'euros), però la renda mitjana és superior en les segones (42,0 a les llars on el cap de família treballa per compte d'altri davant 49,7 en les de compte propi, en milers d'euros). Per edats, les rendes mitjanes més altes s'observen a les llars on el cap de família té de 65 a 74 anys (compte d'altri) o de 55 a 64 anys (compte propi). La renda mitjana en les primeres també decau a partir dels 75 anys, mentre que a les llars amb cap de família que treballa per compte propi, la renda mitjana disminueix a partir dels 65 anys, possiblement per un efecte de l'acostament a l'edat de jubilació.

El **Quadre 6** mostra el perfil per edat dels treballadors més grans de 16 anys i la renda de la llar on viuen. Les rendes de la llar creixen amb l'edat, tal com cal esperar d'un cicle de vida laboral normal.

En més del 10% de les llars espanyoles el cap de família és un treballador per compte propi.

El 15,1% de les llars espanyoles amb algun assalariat tenen almenys un membre treballador per compte propi.

Les llars de propietaris o membres d'una empresa familiar tenen les rendes més baixes entre les llars dels autònoms.

Quadre 6. Renda dels ocupats per grups d'edat: EFF2011 (anual, en milers d'euros)

OCUPATS PER EDAT I RENDA DE LA LLAR				
Situació laboral	Grup d'Edat	Percentatge	Mediana	Mitjana
Treballador per compte d'altri	16 a 35 anys	26,0%	36,1	48,9
	35 a 44 anys	27,4%	34,0	40,6
	45 a 54 anys	20,3%	38,9	51,7
	55 a 64 anys	9,3%	43,0	54,9
	65 a 74 anys	0,5%	81,7	80,5
	Més de 74 anys	0,0%	17,9	23,0
		83,5%	36,8	47,7
Treballador per compte propi	16 a 35 anys	3,3%	33,0	42,5
	35 a 44 anys	4,5%	28,0	43,2
	45 a 54 anys	4,8%	34,4	55,6
	55 a 64 anys	3,5%	40,1	76,1
	65 a 74 anys	0,3%	31,5	44,8
	Més de 74 anys	0,1%	50,7	50,9
		16,5%	34,4	53,7

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Enquesta Financera de les Famílies, 2011. Banc d'Espanya

Les llars de socis d'una societat familiar que participen en la gestió del negoci tenen rendes mitjanes que dupliquen les de la resta de col·lectius d'autònoms.

En el **Quadre 7** es demostra que les llars que disposen d'almenys treballador per compte propi, en un 71,4% dels casos es tracta d'un professional liberal, propietari únic o autònom persona física, mentre que en el 23,3% dels casos el treballador per compte propi és un propietari o membre d'una empresa familiar, i en aquest cas la llar té els nivells de renda més baixos respecte al nivell de les llars amb treballadors. El 8,4% dels treballadors per compte propi són socis d'una societat no familiar que participen en la gestió del negoci i, en aquest cas, la llar té un nivell de renda mitjà, molt per damunt de la resta de llars.

Quadre 7. Renda dels treballadors per compte propi per tipus d'autònom: EFF2011 (en milers d'euros)

TREBALLADORS PER COMPTE PROPI PER TIPUS D'AUTÒNOM I RENDA DE LA LLAR				
Situació laboral	Tipus d'Autònom	Percentatge	Mediana	Mitjana
Treballador per compte propi	Professional liberal, propietari únic d'un negoci, autònom	71,4%	34,2	51,6
	Propietari o membre d'una empresa familiar	22,3%	33,2	46,7
	Soci d'una societat no familiar que participa en la gestió del negoci	6,4%	47,0	101,1
		100,0%	34,4	53,7

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Enquesta Financera de les Famílies, 2011. Banc d'Espanya

A Espanya, el percentatge de treballadors que treballen per compte propi és del 16,7%, per damunt de la mitjana europea, que se situa en el 14,3%.

2.3. Els treballadors per compte propi en altres països europeus

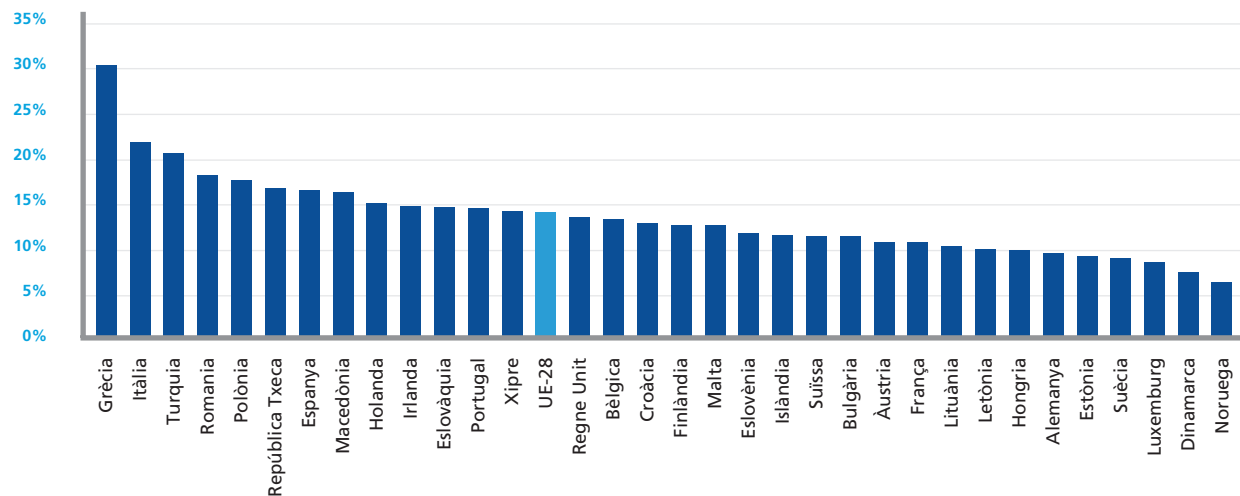
Les estadístiques d'ocupació de la Unió Europea comprenen la població d'entre 15 i 64 anys. El **Quadre 8** mostra la relació entre el nombre de treballadors autònoms i el nombre total de treballadors a Espanya, a Grècia (amb el percentatge més gran), Noruega (amb el percentatge més petit) i la mitjana de la UE-28, des del tercer trimestre del 2012 fins al 2014.

Quadre 8. Percentatge d'autònoms als països europeus (2012-2014, trimestral)

	2012Q3	2012Q4	2013Q1	2013Q2	2013Q3	2013Q4	2014Q1	2014Q2	2014Q3	2014Q4
Unió Europea - 28	14,5%	14,4%	14,4%	14,5%	14,4%	14,4%	14,5%	14,4%	14,3%	14,3%
Grècia (màxim)	31,1%	31,3%	32,0%	31,6%	31,5%	31,5%	31,5%	30,4%	30,2%	30,8%
Espanya	16,5%	16,6%	16,9%	16,9%	17,0%	16,8%	16,9%	16,5%	16,6%	16,7%
Noruega (mínim)	6,3%	6,6%	6,3%	6,4%	6,3%	6,4%	6,5%	6,6%	6,8%	6,3%

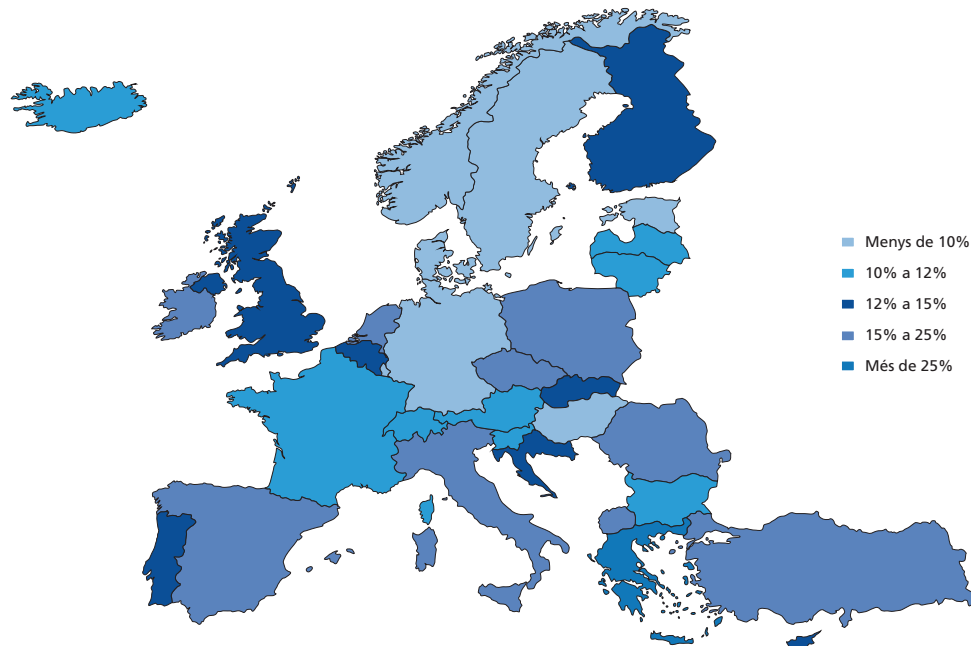
Font: Elaboració pròpia a partir de l'Enquesta Comunitària de Força de Treball. Eurostat (2015) <http://ec.europa.eu/eurostat/web/lfs/data/database>

Gràfic 5. Distribució dels percentatges d'autònoms als països europeus el 2014

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Enquesta Europea del Mercat Laboral. Eurostat (2015) <http://ec.europa.eu/eurostat/web/lfs/data/database>

Gràfic 5. Distribució dels percentatges d'autònoms als països europeus el 2014

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Enquesta Europea del Mercat Laboral. Eurostat (2015) <http://ec.europa.eu/eurostat/web/lfs/data/database>

2.4. Perspectives de futur. Pot afectar-los una nova recessió econòmica?

La crisi econòmica va afectar intensament pimes i autònoms en tots els sectors, però especialment en la construcció.

Les circumstàncies adverses, en general, redueixen la facturació de les empreses i incrementen les tensions de tresoreria, tot generant retards en els pagaments de factures, pèrdua de clients, disminució de les expectatives, i, en definitiva, alenteixen i deterioren qualsevol activitat empresarial.

L'increment recent del nombre de treballadors per compte propi que s'ha experimentat a Espanya es pot explicar pel fet que l'emprenedoria es percep com una bona opció laboral, si bé la necessitat de crear microempreses podria respondre a la impossibilitat d'aconseguir una feina.

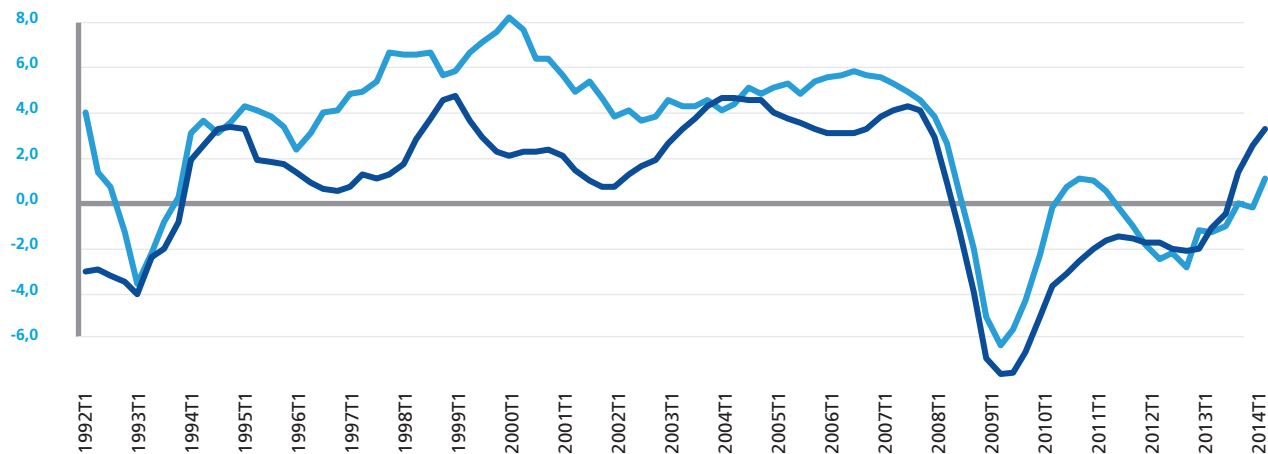
L'existència d'un mecanisme de capitalització de l'atur, si es justifica l'inici d'una activitat econòmica i s'inverteix en la seva posada en marxa, ha pogut facilitar l'augment en el nombre d'afiliats al Règim Especial dels Treballadors Autònoms. La campanya de bonificacions amb quotes per als autònoms que cotitzen per primera vegada en un nivell de 50 euros mensuals, ha constituït un reclam.

Una segona recessió econòmica podria esdevenir una forta amenaça per als treballadors per compte propi, atès que afectaria les perspectives de futur de les pimes i els autònoms. Això es manifestaria en un menor creixement en nombre absolut de treballadors autònoms, però –el més preocupant– amenaçaria la sostenibilitat d'aquest col·lectiu.

La gran fragilitat d'algunes petites empreses i negocis suposaria en aquests moments una possible falta de liquiditat i excés d'endeutament, la qual cosa provocaria que una necessària reducció de despeses es pogués traduir en una disminució de la base de cotització o de les pòlisses de cobertura que es poden considerar opcionals.

El **Gràfic 6** permet comprovar l'estreta relació que hi ha entre l'evolució de l'economia i el nombre d'afiliats al RETA. Les taxes de variació del nombre de treballadors autònoms pràcticament sempre han estat inferiors a les del Producte Interior Brut, excepte en els darrers anys, cosa que confirma el que s'ha dit anteriorment sobre la necessitat de crear microempreses davant la impossibilitat d'aconseguir feina i posant de manifest els efectes de les mesures d'estímul esmentades.

Gràfic 6. Evolució de la taxa de variació anual del PIB i del nombre d'afiliats al Règim Especial de Treballadors Autònoms. Període 1992-2014, trimestral

Font: Comptabilitat Nacional Trimestral d'Espanya, base 2000 de l'INE, i Ministeri d'Ocupació i Seguretat Social (2015)

2.5. Situació davant les cobertures de risc

En els convenis col·lectius és habitual que les empreses adquireixin obligacions de millora voluntària sobre les prestacions de la seguretat social; és a dir, se solen complementar o ampliar contingències, les més habituals de les quals són les següents:

- Complement en la situació d'**incapacitat temporal**, ja sigui derivada de contingències comunes o bé derivada de contingències professionals. Aquesta millora implica que el percentatge corresponent a la prestació a càrrec de l'Entitat gestora o Mútua es complementa, per part de l'empresa, fins al 100% del salari habitual del treballador.

El treballador autònom s'ha d'autoassegurar.

En el Règim Especial dels Treballadors Autònoms (RETA), l'elecció de les cobertures per accident de treball i malaltia professional són generalment opcionals, mentre que en el règim general l'assegurament és a càrrec de l'empresa.

- **Assegurança d'accidents complementària**, que implica que, en cas d'invalidesa o mort derivades d'accident de treball, el treballador o els seus beneficiaris perceben una quantia determinada en el conveni col·lectiu.

El treballador autònom, com a "empresari de si mateix", ha de mirar, un cop analitzades les prestacions del sistema, d'escollir les que facin possible complementar els seus ingressos en situació contingent, atès que no gaudeix de cap empara més que la seva pròpia.

La cobertura d'accident de treball

En un intent d'assimilació entre el règim general i el d'autònoms, s'estableix la protecció sobre les contingències d'**accidents de treball i malalties professionals**, que té un **caràcter optatiu** per al treballador autònom, a excepció de l'obligatorietat per als Treballadors Autònoms Dependents, i, així mateix, per als treballadors que realitzin determinades feines de risc i aquells que s'adhereixin a la cobertura per cessament d'activitat (el que per als treballadors per compte d'altri és la prestació d'atur).

El treballador autònom pot escollir la cobertura opcional per accidents de treball i malalties professionals quan triï la base de cotització.

L'alta en la protecció sobre la contingència implica, bàsicament, que la seva actualització preveu que la base reguladora de la prestació de què es tracti (entre d'altres, les d'incapacitat temporal, invalidesa i viduitat) determinarà la seva quantia d'acord amb la base de cotització del mes anterior a la baixa, mentre que si la contingència sorgeix de les anomenades contingències comunes, la quantia es quantificarà d'acord amb les bases cotitzades en un nombre determinat d'anys, en els quals, si la base de cotització no ha estat de la mateixa quantia, es podria donar una prestació inferior a la de l'última base registrada.

En el règim general, l'assegurament d'aquestes contingències va a càrrec exclusivament de l'empresa, mentre que en el règim especial de treballadors autònoms és a càrrec del mateix treballador per compte propi.

La prestació per cessament d'activitat

L'any 2010 es va regular el dret del treballador autònom que cotitzi per aquesta contingència a una denominada prestació per cessament de l'activitat, a càrrec de la Mútua d'Accidents de Treball i Malalties Professionals, i no del Servei Públic d'Ocupació, com passa en el règim general. Aquesta prestació pretén l'equiparació amb la prestació d'atur dels treballadors per compte d'altri.

- La primera característica és que qui es vulgui acollir a la nova prestació **ha d'estar també acollit a la cotització per contingències professionals**, on el tipus de cotització és del 2,2% sobre la base de cotització mensual del treballador autònom. A partir del compliment d'aquesta condició prèvia, perquè la prestació s'activi es requereix el cessament total, temporal o definitiu de l'activitat, i que aquest es produeixi derivat de la concurrència de motius econòmics, tècnics, productius i organitzatius que determinin la inviabilitat de prosseguir l'activitat econòmica o professional.
- La **durada** de la prestació per cessament en l'activitat es determina en funció del període cotitzat en els últims 48 mesos, davant els 72 mesos d'acumulació que es donen en el règim general (prestació d'atur), la qual cosa configura una primera diferència quantitativa, ja que del nombre de mesos cotitzats s'establirà la durada del període en què es percebrà la prestació. Així, la prestació màxima, amb 48 mesos cotitzats –43 per als més grans de 60 anys–, és de 12 mesos, mentre que els treballadors per compte d'altri, pel mateix període de cotització, perceben 16 mesos de prestació i, finalment, pels 72 mesos de cotització, poden arribar a percebre 24 mesos de prestació (períodes calculats en dies per la Llei General de la Seguretat Social).
- La **quantia** de la base reguladora de la prestació per cessament d'activitat es forma amb les cotitzacions dels últims dotze mesos, que són sis per als treballadors per compte d'altri, mentre que el percentatge aplicable a la base és del 70%, coincidint amb l'establert per al primer tram en el règim general, de manera que la prestació màxima és del 225% de l'IPREM (Indicador Públic de Renda d'Efectes Múltiples, que és aproximadament un salari mínim), incloent-hi la prorrata de pagues extraordinàries per als sol·licitants amb dos o més fills a càrrec seu (1.397,84 euros), del 200% de l'IPREM per als sol·licitants amb un fill (1.242,52 euros) i del 175% de l'IPREM per als sol·licitants sense fills (1.087,00 euros).

En conseqüència, a títol d'exemple, si un treballador autònom sense fills ha cotitzat per la base mínima de cotització durant un període de temps molt extens (més de 48 mesos), la prestació per cessament d'activitat pujarà durant dotze mesos a 7.428,96 euros anuals, o el que equival a 619,08 euros al mes.

La quantia, màxima i mínima, de compensació per cessament d'activitat coincideix amb la corresponent a la prestació d'atur del règim general, si bé els percentatges aplicables a la base reguladora no ho són, a partir del segon tram –des del setè mes d'atur–, en el qual els treballadors del règim general perceben un 50% sobre la base reguladora, pel 70% que els autònoms conserven estable, però amb una diferent durada màxima de prestació, de dotze mesos per als autònoms per vint-i-quatre mesos per als treballadors del règim general.

El treballador per compte propi pot cotitzar per la **contingència de cessament d'activitat**, i la durada màxima és, amb caràcter general, de dotze mesos, únicament per a cotitzadors que ho hagin estat durant 48 mesos o més.

La **quantia de compensació per cessament d'activitat** coincideix a grans trets amb la del règim general, però amb algunes diferències.

L'accés a les prestacions únicament es pot donar si el treballador per compte propi es troba al **corrent de pagament**.

La responsabilitat derivada dels accidents laborals recau en el treballador per compte propi i **pot afectar el seu patrimoni** si realitza una activitat com a empresari individual.

Accés a prestacions i situació de corrent de pagament

En el règim general regeix el principi d'“automatisme prestacional”, segons el qual el treballador es posiciona com un tercer aliè a la satisfacció dels costos de seguretat social per part de l'empresa i aliè també als problemes de gestió que, en tot cas, genera que l'empresari no liquidi les seves obligacions (denúncies, judicis, etc.).

El treballador autònom, per la seva posició, no pot accedir a aquest automatisme, i qualsevol prestació es reconeix, però no s'abona fins que els possibles deutes es liquidin, amb la qual cosa es posa en marxa un mecanisme d'invitació al pagament que fa que, si el treballador no paga en 30 dies, els efectes econòmics de la prestació no s'activaran fins al moment del pagament. Per això, l'impagament de quotes, a més de generar els recàrrecs i interessos corresponents, dificulten l'accés a les prestacions, i cal estar en posició de satisfer-les puntualment o bé recórrer a la possibilitat d'ajornament.

El treballador autònom i la prevenció de riscos laborals

Si bé en l'àmbit dels riscos laborals el treballador autònom ha estat considerat com algú que s'autotutela, certes activitats es duen a terme en centres de treball la titularitat dels quals és del mateix treballador autònom o bé en centres de treball amb titularitat d'un tercer. En aquest cas, es dona la circumstància que són diverses les empreses que concorren amb les seves tasques en aquests centres i, en conseqüència, hi ha una obligació de control entre totes elles, atès que qualsevol pot ocasionar un dany a un altre en base al grau de perillositat, i també de circumstancialitat, que es doni en l'activitat laboral en qüestió.

Per això, la **normativa de prevenció de riscos laborals** ha de ser adoptada per l'autònom individual i, en tot cas, per l'autònom que tingui treballadors al seu càrrec.

En la major part dels casos, el treballador autònom desenvolupa la seva activitat sota la fórmula de l'**empresari individual**, terme amb el qual es vol fer referència a la persona física que exerceix una activitat empresarial. Aquesta circumstància converteix les obligacions de l'empresa en obligacions de la persona, fet que suposa en tots els camps, però particularment en el dels riscos laborals, una necessitat de protecció especial, ja que, com tothom sap, la **persona física**, davant una responsabilitat, **respon de manera il·limitada** amb la totalitat del seu patrimoni i no solament amb el destinat a l'activitat empresarial.

Atès que una de les responsabilitats més demandades en el terreny dels accidents de treball és la **responsabilitat civil empresarial**, és molt important que els treballadors autònoms revisin les seves pòlisses d'assegurances en general i, especialment, pel que fa a tot allò que els afecti professionalment.

El treballador autònom, la maternitat, i els drets de conciliació de la vida familiar amb la laboral

En el règim general, l'article 37.5 de l'Estatut dels Treballadors atorga determinats drets de reducció de jornada, de concessió obligatòria:

- per a la cura de menors de dotze anys,
- d'adults discapacitats sense ingressos i
- de familiars que requereixin assistència, ja sigui per malaltia o per altres circumstàncies.

Aquesta reducció de jornada, recollida en l'article 180 del Text Refós de la Llei General de Seguretat Social, estableix una sèrie de mecanismes que completen la cotització de manera automàtica, ja sigui durant tota la durada del supòsit de reducció de jornada o bé durant els primers anys. En el mateix sentit, l'article 46 de l'Estatut dels Treballadors estableix la possibilitat d'excedència, durant un màxim de tres anys, per atendre, entre altres supòsits, la cura de cada fill. En aquest supòsit, la Seguretat Social també té previst un mecanisme de compensació que totalitza la cotització del treballador excedent.

Els treballadors adscrits al règim especial dels treballadors autònoms estan exclosos de tots aquests beneficis, sense perjudici de nous drets de bonificació de quotes en matèria de conciliació de la vida professional i familiar, de normativa recent, el gaudi dels quals es vincula a la realització, per part del treballador autònom, de certes contractacions laborals a temps parcial.

Cap dels supòsits anteriors, com ara els permisos per cuidar fills menors, discapacitats o familiars dependents, no és compensat per la Seguretat Social. Si els autònoms pretenguessin reduir la seva jornada, no podrien preveure aquesta possibilitat en la seva base de cotització, ja que la figura de l'autònom a temps parcial no existeix.

Els treballadors adscrits al règim especial dels autònoms **no poden accedir a mecanismes que completen la cotització** de manera automàtica en certes circumstàncies, com drets de reducció de jornada, de concessió obligatòria, per a la cura de menors de dotze anys, d'adults discapacitats sense ingressos i de familiars que requereixin assistència, ja sigui per malaltia o per altres circumstàncies.

Malgrat que treball per compte propi i d'altri són compatibles, l'autònom a **temps parcial és una figura que no es preveu com a tal i, per tant, és una modalitat inexistent.**

3/ Preocupacions de les pimes i els autònoms

Durant la primera quinzena del mes de febrer del 2015 es va fer una enquesta entre treballadors autònoms i petits empresaris d'arreu d'Espanya amb l'objectiu d'analitzar quines eren les seves principals vulnerabilitats i preocupacions.

Es van dur a terme 1.017 entrevistes a autònoms persones físiques, segons la definició del Ministeri d'Ocupació i Seguretat Social, de 25 a 65 anys i residents a Espanya, seleccionats mitjançant un mostreig per quotes de sexe, grups d'edat, sector d'activitat i comunitat autònoma.

El **Quadre 9** presenta els percentatges d'entrevistes respecte a cadascuna de les variables que defineixen les quotes del mostreig, i el **Gràfic 7** la distribució per tipologies d'autònoms i la seva situació laboral.

Els resultats de l'enquesta que es presentaran a continuació mostren les principals inquietuds dels autònoms i petits empresaris i fins a quin punt estan sensibilitzats respecte a qüestions relatives al seu patrimoni, el futur de les seves pensions o l'estabilitat del seu negoci.

Quadre 9. Distribució de les enquestes realitzades a autònoms persones físiques de 25 a 65 anys i residents a Espanya

SEXE i EDAT

SEXE	EDAT			TOTAL
	25 a 39 anys	40 a 54 anys	55 o més anys	
Home	15%	32%	19%	66%
Dona	14%	14%	6%	34%
Total	29%	46%	25%	100%

SECTOR ACTIVITAT

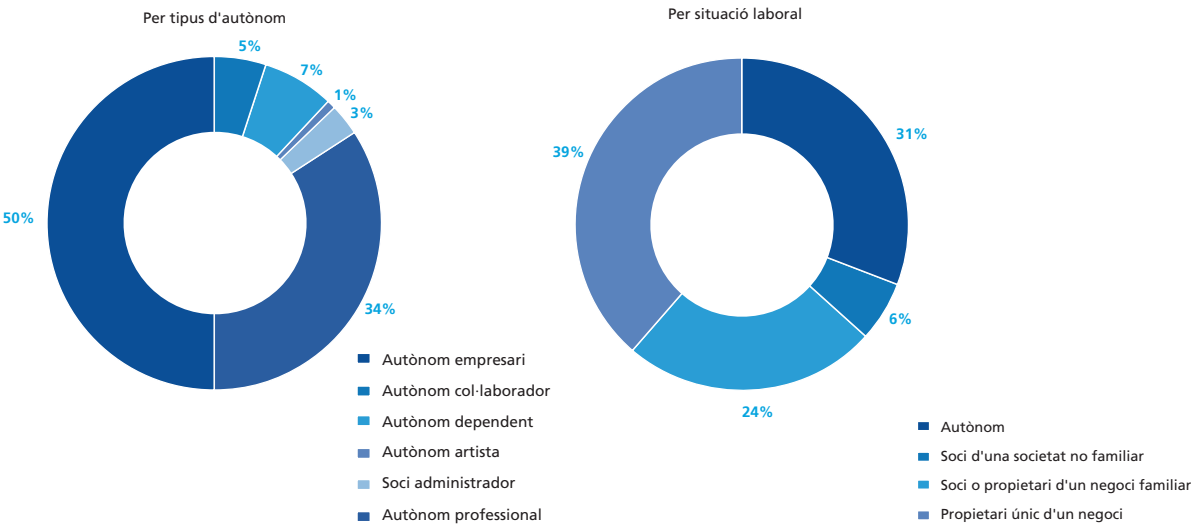
Comerç	25%
Altres Serveis	23%
Agricultura	12%
Hoteleria	10%
Construcció	10%
Activitats Professionals	8%
Transport	8%
Indústria	4%

COMUNITAT AUTÒNOMA

Andalusia, Canàries	21%
Catalunya, Balears	19%
Astúries, Cantàbria, Navarra, la Rioja, País Basc, Galícia	18%
Aragó, Castella i Lleó, Castella-la Manxa, Extremadura	18%
València, Múrcia	13%
Madrid	11%

Font: Elaboració pròpia a partir de l'explotació de l'enquesta per a autònoms

Gràfic 7. Distribució d'enquestats per tipologia d'autònom i per situació laboral

Font: Elaboració pròpia a partir de l'explotació de l'enquesta per a autònoms

Fitxa tècnica de l'enquesta

Àmbit i univers: Treballadors afiliats al règim general de treballadors autònoms, usuaris d'Internet i residents al territori espanyol.

Mida de la mostra: 1.017 respostes.

Mètode de mostreig: Mostreig aleatori estratificat ponderat.

Recollida d'informació: Els enquestats van emplenar un qüestionari a través de la xarxa i es va controlar que el nombre de respostes s'ajustés a les quotes fixades per sexe, grups d'edat (tres grups: 15-39, 40-54 i 55 o més), sector d'activitat i comunitat autònoma de residència.

Dates de realització: Del 2 al 12 de febrer de 2015.

Organització responsable del treball de camp: TNS Global.

Marge d'error inferior a $\pm 3,07\%$, amb una confiança del 95% i suposant $p=q=50\%$.

3.1. Principals preocupacions i vulnerabilitat davant la jubilació

Principals preocupacions de l'autònom

Les principals preocupacions dels autònoms i els petits empresaris se centren fonamentalment en els efectes sobre la família dels mals resultats del negoci, així com el nivell d'activitat dels propers mesos i l'eventualitat de tenir una malaltia que impedeixi continuar amb l'activitat. El **Quadre 10** també mostra com els cobraments de clients i els pagaments a proveïdors acompanyen les anteriors preocupacions.

Destaca, per tant, la preocupació per la situació de la família derivada de les conseqüències de la crisi econòmica sobre els resultats dels negocis dels autònoms per damunt dels efectes sobre els negocis pròpiament.

La relació de principals preocupacions dels autònoms i els petits empresaris és coherent amb la manifestació de la situació econòmica dels seus negocis i està fortament condicionada per la crisi econòmica que encara persisteix en el moment de fer l'enquesta.

Així, com s'observa en el **Gràfic 8**, el 35% dels autònoms declaren que el seu negoci amb prou feines els permet arribar a final de mes o ho fan amb dificultats. Per contra, una mica més d'una quarta part dels autònoms administren negocis que permeten viure folgadamente o prou bé.

La primera preocupació dels autònoms és **com pot afectar la marxa del negoci la seva família**.

El 35% dels autònoms afirmen que el seu negoci **amb prou feines els permet arribar a final de mes**.

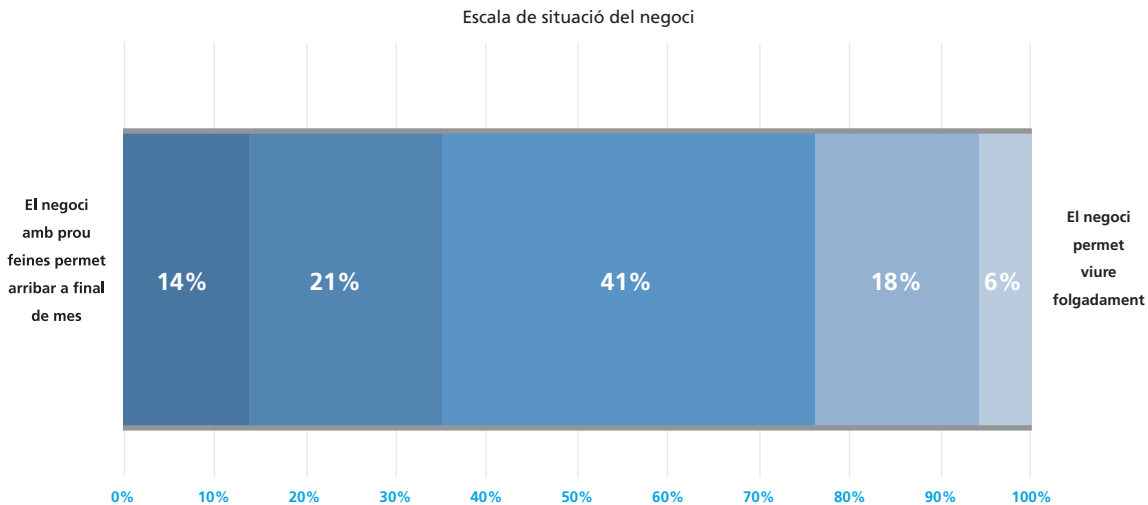
Quadre 10. Preocupacions dels autònoms: prioritització i multiresposta

PREOCUPACIONS DE L'AUTÒNOM

	1r LLOC	2n LLOC	3r LLOC	TOTAL
Que si el meu negoci no funciona, això pugui afectar la meva família	23,9%	14,7%	11,7%	50,3%
Tenir feina per a l'any que ve	18,4%	14,6%	14,2%	47,3%
Posar-me malalt	15,7%	13,9%	13,6%	43,2%
No cobrar les factures	12,8%	14,8%	13,3%	40,8%
Pagar els deutes	12,1%	13,6%	14,0%	39,7%
Pagar als empleats	5,0%	8,2%	5,4%	18,6%
Que aparegui un competidor i em prengui feina	3,4%	6,4%	8,0%	17,7%
Que com que tinc tot el coneixement relacionat amb el meu negoci, si em passés res es perdria	4,4%	5,1%	5,0%	14,6%
Tenir inspeccions (de Treball, Hisenda...) i que em caigui una multa	1,5%	4,3%	5,8%	11,6%
Traspasar el negoci als meus hereus	0,87%	1,51%	4,37%	6,75%
Perdre un soci	1,38%	2,25%	3,03%	6,66%
Altres preocupacions	0,50%	0,61%	1,63%	2,74%

Font: Elaboració pròpia a partir de l'explotació de l'enquesta per a autònoms

Gràfic 8. Posicionament en l'escala de situació econòmica del negoci de l'autònom

Font: Elaboració pròpia a partir de l'explotació de l'enquesta per a autònoms

Vulnerabilitat i preocupacions de l'autònom davant la jubilació

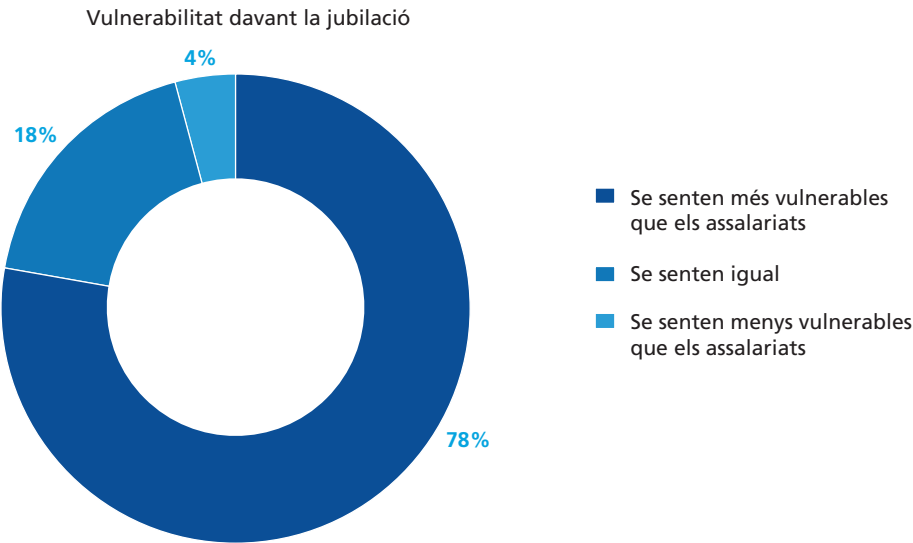
A més d'estar preocupats per la marxa del negoci i pels seus possibles efectes sobre el benestar de la família, els autònoms persones físiques se senten més vulnerables davant la jubilació que els treballadors per compte d'altri. Així, el 78% se senten més vulnerables que el col·lectiu dels assalariats, mentre que tan sols el 18% manifesten sentir-se igual de vulnerables i el 4% restant afirmen que estan millor que els assalariats (**Gràfic 9**).

El **Quadre 11** també mostra que el motiu majoritàriament indicat com l'origen de la vulnerabilitat més gran és la necessitat d'una bona facturació per poder cotitzar la base màxima i, en menys mesura, que les condicions per accedir a la jubilació són més dures per als autònoms que per als assalariats.

El sentiment de més vulnerabilitat davant la jubilació no és significativament diferent entre homes i dones, ni tampoc hi ha diferències significatives per tipologia d'autònoms ni per situació laboral.

El 78% dels treballadors autònoms i petits empresaris **se senten més vulnerables** que els treballadors per compte d'altri. Entre les raons principals hi ha la dificultat per aconseguir una bona pensió de jubilació.

Gràfic 9. Percepció de vulnerabilitat dels autònoms davant la jubilació respecte als assalariats

Font: Elaboració pròpia a partir de l'explotació de l'enquesta per a autònoms

Quadre 11. Motius de la vulnerabilitat més gran dels autònoms davant la jubilació

MOTIU DE LA VULNERABILITAT MÉS GRAN DAVANT LA JUBILACIÓ

Per cotitzar la base màxima cal tenir una bona facturació	61,9%
Les condicions per accedir a la jubilació són més dures	42,9%
Es cotitza menys durant la vida laboral	31,2%
No disposa de prou informació	12,2%
El sistema permet triar a l'autònom la base a la qual cotitza	6,4%
Altres raons	3,5%

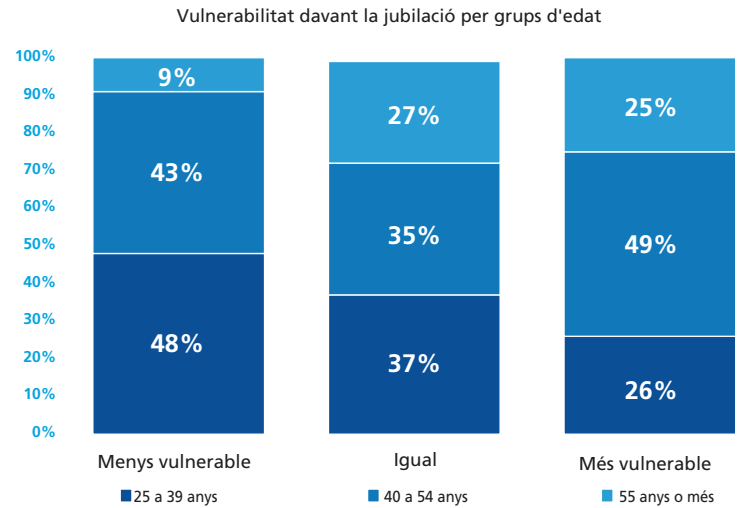
Font: Elaboració pròpia a partir de l'explotació de l'enquesta per a autònoms

Això no obstant, tal com s'observa en el **Gràfic 10**, sí que hi ha percepcions de vulnerabilitat significativament diferents per grups d'edat, ja que els més joves són els qui proporcionalment se senten menys vulnerables, mentre que a mesura que s'acosta l'edat de jubilació aquesta percepció de vulnerabilitat s'accentua. Evidentment, als del grup d'edat de 25 a 39 anys la jubilació els queda més lluny que als més grans de 55 anys, de manera que la preocupació per la jubilació és menys intensa.

Aquesta associació de l'edat de l'autònom amb la preocupació per la jubilació també es recull quan es pregunta per l'edat prevista de jubilació. En el **Gràfic 11** queda palès que els més joves esperen majoritàriament jubilar-se més enllà dels 67 anys (ateses les circumstàncies actuals i els canvis legislatius que han anat entrant en vigor), o bé encara no s'ho han plantejat. En canvi, els més grans de 55 anys han reflexionat sobre la seva edat de jubilació en una proporció més gran que la resta dels grups d'edat i esperen fer-ho entre els 65 i els 67 anys.

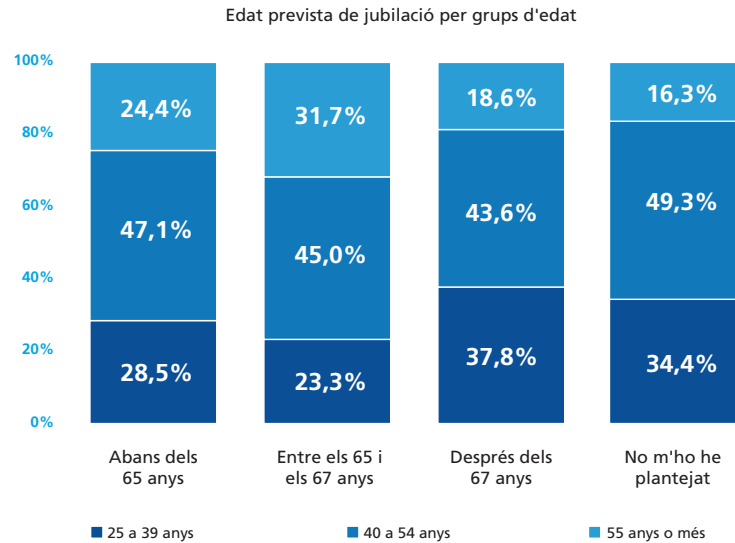
D'altra banda, i relacionat amb la percepció de més vulnerabilitat davant la jubilació, també es poden analitzar quins són els aspectes que més preocupen l'autònom sobre la jubilació (**Quadre 12**). La incertesa respecte a les garanties de futur de les pensions públiques és la primera i més gran de les preocupacions de l'autònom sobre la seva jubilació, i un 71,4% d'autònoms ho declaren com una de les seves tres primeres preocupacions davant la jubilació.

Gràfic 10. Distribució de la vulnerabilitat davant la jubilació per grups d'edat

Font: Elaboració pròpia a partir de l'explotació de l'enquesta per a autònoms

Gràfic 11. Distribució de l'edat prevista de jubilació de l'autònom per grup d'edat

Font: Elaboració pròpia a partir de l'explotació de l'enquesta per a autònoms

Quadre 12. Preocupacions dels autònoms davant la jubilació: prioritització i multiresposta

PREOCUPACIONS DE L'AUTÒNOM SOBRE LA JUBILACIÓ

	1r LLOC	2n LLOC	3r LLOC	TOTAL
Que les pensions públiques no estiguin garantides quan em jubili	34,6%	20,4%	16,3%	71,4%
Tenir una jubilació molt baixa	22,8%	23,9%	24,3%	71,0%
Que els canvis legislatius facin baixar l'import de les pensions públiques	12,1%	25,4%	22,3%	59,9%
Haver de deixar el meu negoci	13,0%	8,2%	8,9%	30,1%
No tenir prou anys cotitzats	9,3%	10,2%	10,1%	29,5%
No poder prejubil·lar-me	5,7%	7,6%	9,2%	22,6%
No poder allargar l'edat de jubilació	1,5%	3,6%	4,9%	9,9%
Altres	1,0%	0,7%	4,1%	5,7%

Font: Elaboració pròpia a partir de l'explotació de l'enquesta per a autònoms

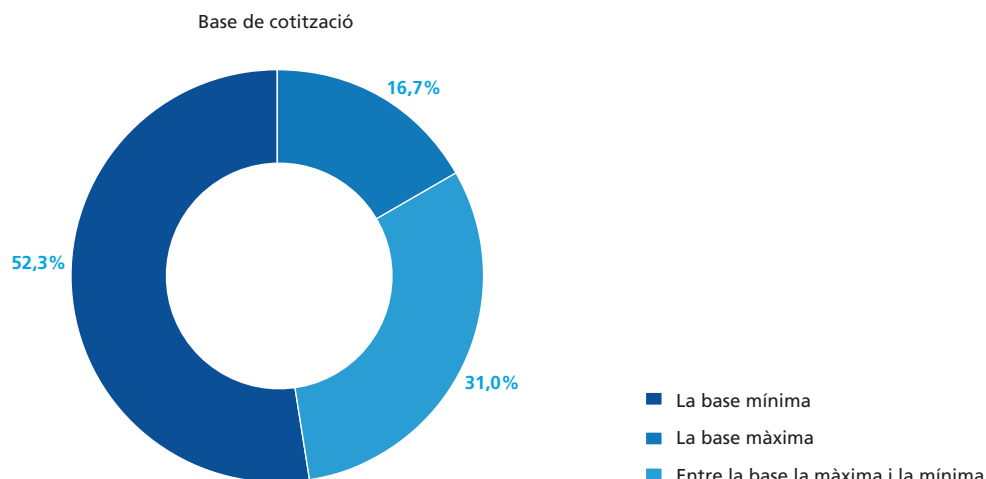
Gairebé tres quartes parts dels treballadors autònoms i petits empresaris tenen com a principal preocupació davant la jubilació **que les pensions públiques no estiguin garantides i que els canvis legislatius donin lloc a pensions més baixes.**

Aquesta por a la garantia de les pensions públiques va acompanyada, en un percentatge molt semblant, per l'expectativa que la pensió de jubilació sigui molt baixa. A més, un 60% dels autònoms també situen entre les seves tres principals preocupacions que els hipotètics futurs canvis legislatius abaixin l'import de les pensions (circumstància que també afectaria els treballadors per compte d'altri), preocupació molt relacionada amb l'anterior, que estaria més vinculada a les dificultats per aconseguir augmentar la base o als períodes de cotització per aconseguir una millor pensió.

3.2. Previsió davant la jubilació

Tant la percepció d'una vulnerabilitat més gran davant la jubilació que han manifestat els autònoms i petits empresaris com la preocupació que senten respecte a les garanties de les pensions públiques i als futurs canvis legislatius sobre aquestes –i, en general, a les pensions baixes–, s'haurien de traduir en una base més gran de cotització a la Seguretat Social, acompanyada d'uns sistemes privats d'estalvi que poguessin donar més cobertura en el moment de retirar-se. En els següents apartats comprovarem que la situació és precisament la contrària.

Gràfic 12. Distribució de la base de cotització dels autònoms

Font: Elaboració pròpia a partir de l'explotació de l'enquesta per a autònoms

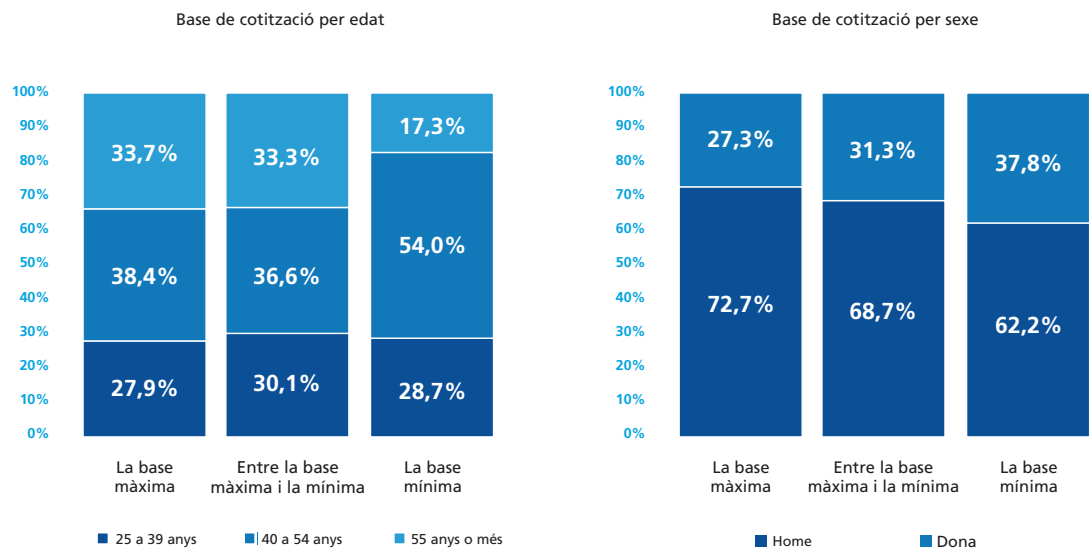
Bases de cotització

En contrast amb les preocupacions davant la jubilació manifestades pels autònoms i els petits empresaris, únicament el 16,7% cotitzen la base màxima, mentre que més de la meitat ho fan per la base mínima (**Gràfic 12**).

En el **Gràfic 13** s'observa una associació significativa entre la base de cotització i l'edat, de manera que els autònoms de 55 anys o més estan proporcionalment més decantats per la cotització per la base màxima i menys per la base mínima. Per contra, mentre que els més joves, de 25 a 39 anys, es distribueixen de manera semblant entre les tres categories de cotització, els del grup entre 40 i 54 anys es troben molt concentrats en la cotització per la base mínima. D'altra banda, si analitzem aquesta distribució amb relació al sexe dels autònoms també es pot observar com, de manera significativa, les dones tendeixen a cotitzar per la base mínima en una proporció més gran que els homes, mentre que aquests ho fan per la base màxima en més proporció.

La majoria dels autònoms afirmen que **estan cotitzant per la base mínima**, la qual cosa implicaria que, si es jubilessin avui, la seva pensió no superaria els 635 euros al mes, gairebé la meitat que la pensió mitjana d'un treballador assalariat (1.155 euros/mes).

Gràfic 13. Distribució de la base de cotització dels autònoms per sexe i edat

Font: Elaboració pròpia a partir de l'explotació de l'enquesta per a autònoms

Quadre 13. Distribució dels motius per cotitzar per la base mínima per tipus d'autònom (multiresposta)

MOTIU DE COTITZACIÓ PER LA BASE MÍNIMA

	Tipus d'Autònom						TOTAL
	Autònom artista	Autònom dependent	Autònom professional	Autònom col·laborador	Autònom empresari	Soci administrador	
No pot cotitzar més	78,9%	72,6%	71,6%	66,4%	58,9%	27,5%	64,9%
No confia en el sistema públic de pensions	16,3%	25,7%	22,9%	12,6%	27,4%	57,2%	24,8%
Falta molt temps per a la jubilació	16,1%	21,3%	14,9%	13,6%	14,0%	32,6%	15,0%
Desconeix exactament les prestacions si cotitzés més	8,5%	16,8%	9,5%	18,4%	13,6%	10,5%	12,6%
Prefereix cobrir-se pel seu compte	0,0%	6,8%	10,3%	9,5%	12,2%	34,0%	10,9%
La pensió pública serà suficient amb la cotització mínima	0,0%	1,6%	2,4%	10,3%	5,1%	0,0%	4,1%

Font: Elaboració pròpia a partir de l'explotació de l'enquesta per a autònoms

Entre els motius que addueixen els autònoms que cotitzen la base mínima per no augmentar aquesta base, segons es mostra en el **Quadre 13**, el més freqüent és la incapacitat per poder cotitzar més, amb un 64,9% dels autònoms que ho indiquen com un dels seus motius. Si considerem la tipologia dels autònoms, observem que aquesta motivació és molt menys freqüent entre els socis administradors (27,5%) i també inferior entre els autònoms empresaris (58,9%). Destaca el fet que entre els socis administradors el motiu més important per cotitzar per la base mínima és la desconfiança en el sistema públic de pensions, cosa que els porta també a cobrir-se pel seu compte en una proporció molt més gran que la que ho fan la resta de tipologies d'autònoms.

Cobertura de riscos per mitjans propis

La cobertura de situacions inesperades per compte propi se centra fonamentalment en l'existència de plans de jubilació ja que, tal com mostren les dades del **Quadre 14**, un 44% manifesta que en té un.

En el mateix **Quadre 14** s'observa que, si tenim en compte edat i sexe, la cobertura privada de la jubilació és més freqüent entre homes (45,9%) que en dones (39,6%), i entre els de mitjana edat (49,2%) o amb 55 anys o més (45,3%).

La cobertura per compte propi dels riscos de mort i d'incapacitat temporal és menys freqüent, ja que únicament una tercera part dels enquestats manifesta haver atès la protecció davant aquestes eventualitats pels seus propis mitjans.

Un 65% dels treballadors per compte propi que cotitzen per la base mínima **no es poden permetre augmentar la base de cotització** i un 25% dels que cotitzen per la base mínima ho justifiquen perquè **no confien en el sistema públic de pensions**.

El 31% dels treballadors per compte propi **no disposen de cap cobertura addicional** de jubilació, mort, incapacitat temporal o invalidesa.

Quadre 14. Distribució de les cobertures de riscos per compte propi, per sexe i edat (multiresposta)

COBERTURES PER EDAT I SEXE						
Té Cobertura	25 a 39 anys	40 a 54 anys	55 o més anys	Home	Dona	TOTAL
Jubilació	33,7%	49,2%	45,3%	45,9%	39,6%	43,7%
Mort	29,7%	35,0%	33,6%	34,3%	30,9%	33,1%
Incapacitat temporal	23,5%	26,8%	18,3%	23,2%	24,6%	23,7%
Invalidesa	16,6%	19,7%	21,3%	19,4%	18,8%	19,2%
Cap cobertura	39,0%	25,8%	32,2%	29,6%	34,4%	31,2%

Font: Elaboració pròpia a partir de l'explotació de l'enquesta per a autònoms

Mereix especial atenció el baix percentatge d'autònoms que es cobreixen pel seu compte del risc d'estar de baixa, tenint en compte que aquesta era una de les preocupacions importants que manifestaven i que, a més, les conseqüències de les baixes per malaltia es traslladen de manera directa sobre l'activitat en el cas dels autònoms.

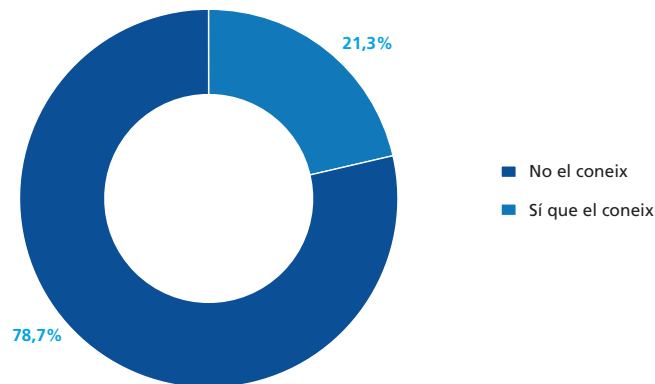
3.3. Coneixement de les prestacions públiques i de les cobertes privades

Coneixement de les prestacions públiques

És rellevant conèixer si els autònoms i petits empresaris són conscients de la problemàtica que se'ls pot presentar si continuen cotitzant per la base mínima i si no emprenen un pla de protecció davant la jubilació. És per això que en l'enquesta se'ls ha preguntat si coneixen l'import aproximat de la pensió pública que rebran quan es jubilin, i ha resultat que un 78,7% dels enquestats desconeixen quin serà l'import aproximat de la pensió pública quan es jubilin, com es recull en el [Gràfic 14](#).

Gràfic 14. Coneixement aproximat de la pensió pública

Coneix l'import aproximat de la seva pensió pública

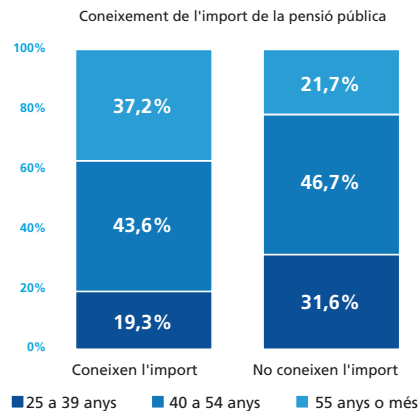

Font: Elaboració pròpia a partir de l'explotació de l'enquesta per a autònoms

Quatre de cada cinc treballadors per compte propi desconeixen quant cobraran quan es jubilin. Només un de cada cinc sap l'import aproximat de la pensió pública que rebrà quan es jubili.

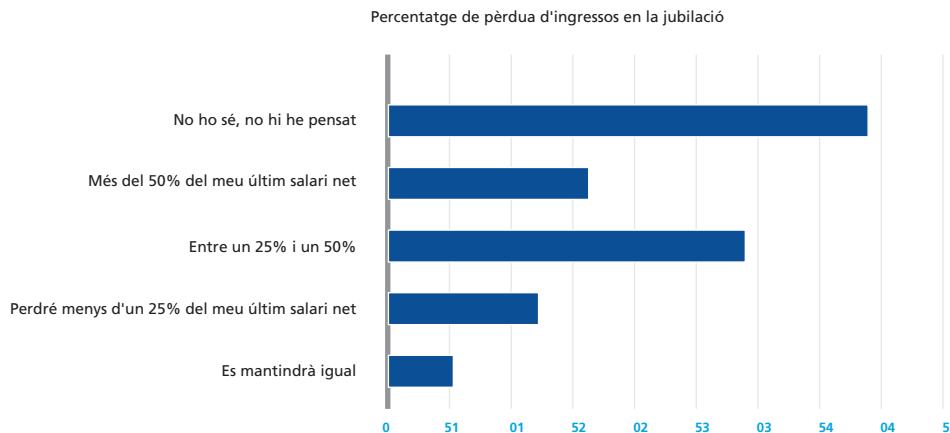
Aquest desconeixement de l'import aproximat de la pensió pública està significativament relacionat amb l'edat de l'autònom, com es veu en el [Gràfic 15](#), de manera que és molt més gran la proporció del grup d'edat més jove entre els que no coneixen aquest import i molt menor entre els de més edat. Efectivament, com ja s'ha comentat més amunt, la proximitat de l'edat de jubilació augmenta la sensibilització respecte a les seves conseqüències econòmiques. Aquestes diferències no són significatives quan tenim en compte el sexe de l'autònom o la seva tipologia.

Gràfic 15. Coneixement de l'import de la pensió pública en el moment de la jubilació per edat

Font: Elaboració pròpia a partir de l'explotació de l'enquesta per a autònoms

Gràfic 16. Distribució de les expectatives de pèrdua d'ingressos respecte a l'últim salari

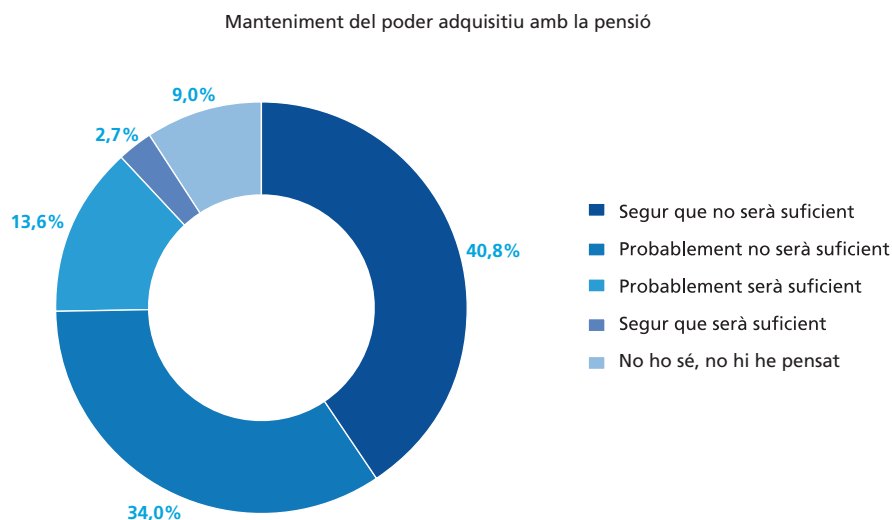

Font: Elaboració pròpia a partir de l'explotació de l'enquesta per a autònoms

En el mateix sentit, i com s'observa en el **Gràfic 16**, un 38,3% dels enquestats no s'han plantejat quin percentatge d'ingressos hauran perdut respecte al seu últim salari quan es jubilin, mentre que gairebé una tercera part són conscients que perdran entre un 25% i un 50% d'ingressos, i un 16,0% creuen que perdran més d'un 50% de l'últim salari net. Per tant, tenint en compte només els que s'han plantejat la pregunta sobre la seva expectativa de pèrdua d'ingressos, una quarta part esperen perdre més del 50% dels ingressos nets i un 46% entre un 25% i un 50%.

Tan sols el 16% dels treballadors per compte propi creuen que la pensió pública serà suficient quan es jubilin per mantenir el seu poder adquisitiu actual.

Gràfic 17. Distribució de les expectatives de manteniment del poder adquisitiu

Font: Elaboració pròpia a partir de l'exploració de l'enquesta per a autònoms

El 43% dels treballadors per compte propi **no utilitzen cap instrument d'estalvi o de previsió** per complementar la pensió pública.

Més de la meitat dels treballadors per compte propi que sí que duen a terme aportacions per planificar la seva jubilació **no segueixen un pla concret i senzillament van estalviant** per tenir alguna cosa addicional quan es jubilin.

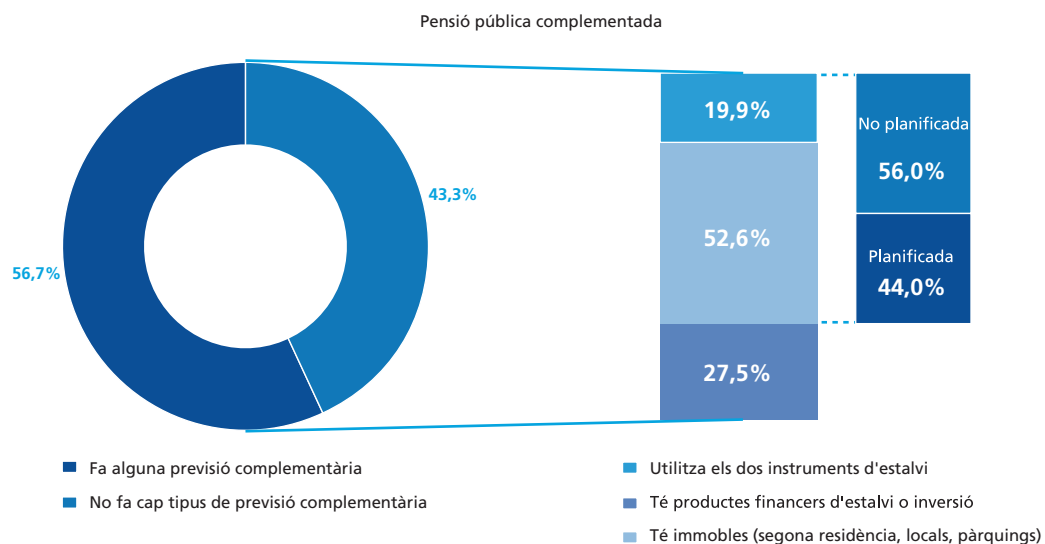
En el mateix sentit, únicament un 16,3% (13,6% probablement i 2,7% segur) dels autònoms creuen que la pensió pública que rebran durant la jubilació serà suficient per mantenir el seu poder adquisitiu actual i un 74,8% (37,0% probablement i 40,8% segur) estan convençuts que no serà suficient. El 9% no ho sap o bé encara no s'ho ha plantejat, probablement per la llunyania del moment de la jubilació (**Gràfic 17**).

Utilització de plans privats de previsió

Atesa la situació analitzada fins ara, on la base de cotització mínima és la més freqüent, a causa de la impossibilitat d'una cotització més gran o per desconfiança en el sistema públic de pensions, i on les expectatives de pèrdues d'ingressos nets i de poder adquisitiu són elevades, anirà bé saber quants autònoms tenen plans privats de previsió i de quin tipus són.

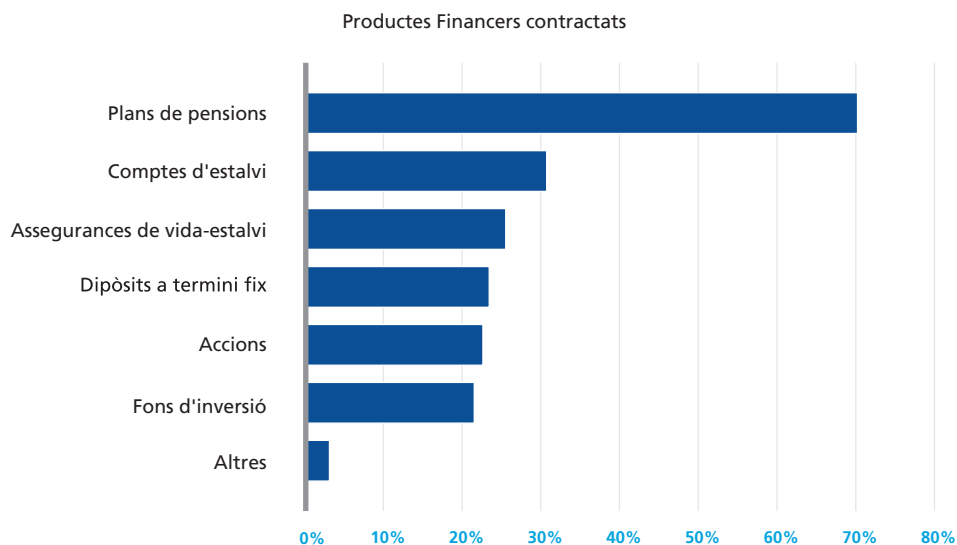
El **Gràfic 18** mostra que el 43,3% dels autònoms o petits empresaris enquestats no fan cap tipus de previsió complementària per a la jubilació. Al seu torn, el 52,6% dels que complementen la pensió pública ho fan amb productes financers d'estalvi o inversió, el 27,5% amb immobles i el 19,9% restant amb els dos tipus d'instruments. Els que tenen productes financers per complementar la pensió ho fan majoritàriament sense cap planificació, i estalvien el que poden quan poden. Únicament un 44% tenen un pla concret d'acord amb la seva edat prevista de jubilació.

Gràfic 18. Distribució de la complementarietat de la pensió pública per a la jubilació

Font: Elaboració pròpia a partir de l'explotació de l'enquesta per a autònoms

Gràfic 19. Distribució dels productes financers contractats per complementar la pensió pública (multiresposta)

Font: Elaboració pròpia a partir de l'explotació de l'enquesta per a autònoms

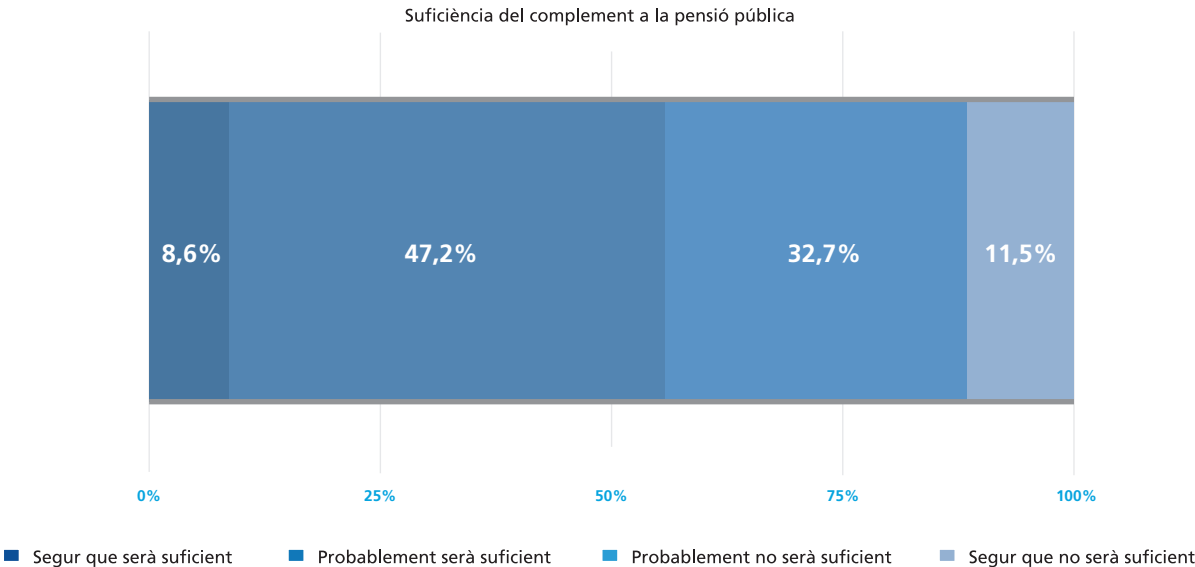
El 70% dels autònoms que complementen la pensió pública amb productes financers ho fan a través de plans de pensions.

El 56% dels autònoms que realitzen una previsió addicional a les cotitzacions del sistema públic creuen que **serà suficient per complementar la pensió pública**. Això no obstant, pel que fa al conjunt dels treballadors per compte propi, únicament un 16% creu que la pensió pública serà suficient.

Segons el **Gràfic 19**, els Plans de Pensions són els productes més contractats pels autònoms i petits empresaris enquestats que complementen la futura pensió pública amb productes financers o d'inversió, amb un 70,1%. La resta de productes es troben més o menys en els mateixos percentatges: oscil·len entre el 21,4% dels Fons d'inversió i el 25,4% de les assegurances de vida-estalvi, tot destacant lleugerament el 30,6% dels comptes d'estalvi. La regularitat en les aportacions a aquests productes està totalment associada a l'existència d'una planificació concreta de cara a la jubilació, coincidint amb la que s'ha comentat anteriorment, de manera que són un 44,0% els qui aporten de forma constant i sistemàtica, i un 56,0% els qui ho fan de manera esporàdica o puntual.

Un 10% dels que tenen un instrument d'estalvi per complementar la seva pensió pública per a la jubilació no saben o no s'han plantejat si serà o no suficient per complementar la seva pensió. Del 90% restant, com es recull en el **Gràfic 20**, únicament un 55,8% (8,6% segur i 47,2% probablement) estan segurs o creuen que molt probablement serà suficient per complementar adequadament la pensió pública quan es jubilin, mentre que el 44,2% (32,7% probablement i 11,5% segur) no creuen que sigui suficient. Aquests percentatges són coherents amb els registrats respecte a l'existència o no d'un pla de complementarietat de la pensió i a les aportacions sistemàtiques o puntuals. Lògicament, els qui han elaborat un pla d'acord amb la seva edat de jubilació estan més convençuts que serà suficient per complementar la pensió

Gràfic 20. Confiança en la suficiència del complement a la pensió pública

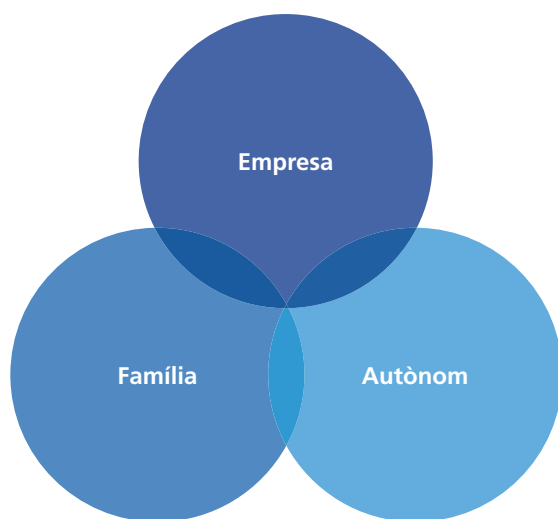

Font: Elaboració pròpia a partir de l'explotació de l'enquesta per a autònoms

4/ Protecció i gestió del risc en pimes i autònoms

Tot i que la principal preocupació de pimes i autònoms és garantir la continuïtat del seu negoci, els resultats de l'enquesta detecten la necessitat de parcel·lar els riscos de la pròpia gestió de l'empresa respecte als familiars i individuals.

Gràfic 27. Les esferes de gestió del risc en les pimes i els autònoms

Això no obstant, un dels punts febles de molts emprenedors rau en el fet de no distingir adequadament les diferents esferes que han de separar el seu negoci, la seva família i el seu propi àmbit estrictament individual, de manera que es produeix una confusió entre els diferents conceptes. La immediatesa de les necessitats de liquiditat que pot demanar l'activitat per compte propi, l'absència d'una comptabilitat separada entre aquesta activitat i les despeses familiars, o bé una inadequada parcel·lació de l'activitat laboral i personal,

L'òrbita familiar, la sostenibilitat del negoci i les perspectives personals es poden interseçar, però no s'han de barrejar els seus objectius.

La pensió de jubilació mitjana d'un autònom representa gairebé un 60% de la pensió mitjana d'un treballador del règim general o, el que és el mateix, **és un 40% inferior**.

produeixen sovint una confusió que esbiaixa el treballador autònom cap a una percepció distorsionada de la realitat econòmica.

Cal que el treballador per compte propi identifiqui bé aquests components i associï a cadascun una entitat econòmica pròpia, que li permeti entendre millor la seva empresa i preparar més bé el seu futur.

Deixant de banda les prestacions temporals (assistència sanitària, incapacitat temporal, prestacions farmacèutiques, prestació de maternitat i paternitat), són les prestacions que gaudeixen de caràcter permanent les que més haurien de preocupar les persones adscrites al règim especial dels treballadors autònoms.

La prestació permanent per excel·lència és la de jubilació, que també és la que permet obtenir una pensió arribada l'edat en què el treballador per compte propi deixa de treballar i obté la percepció d'una renda substitutiva dels ingressos per la seva activitat laboral.

4.1. Les pensions públiques de jubilació dels autònoms

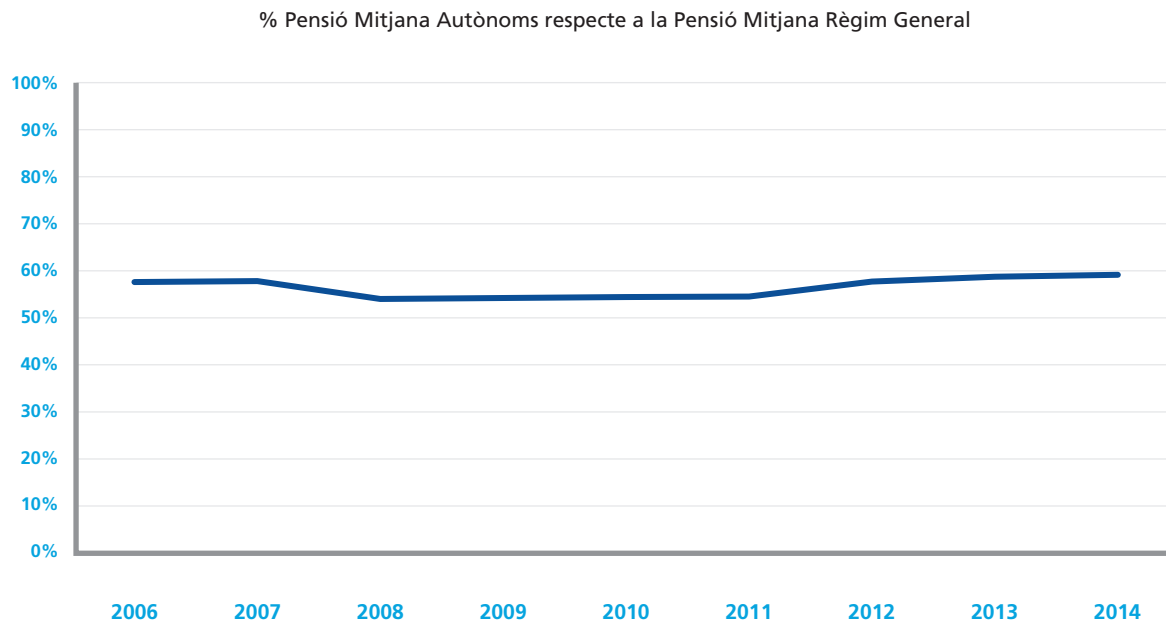
El **Quadre 16** mostra el nombre de pensionistes i la pensió mitjana de jubilació dels autònoms i dels treballadors del règim general de la Seguretat Social a Espanya des del 2006.

Quadre 16. Evolució del nombre de pensions de jubilació i pensió mitjana mensual dels procedents del règim general i del règim especial dels treballadors autònoms

	Règim general		Autònoms	
	Nombre pensions	Pensió mitjana	Nombre pensions	Pensió mitjana
2006	2.630.684	909,23	600.828	526,10
2007	2.686.479	953,58	616.256	554,05
2008	2.755.683	1.020,59	1.142.462	555,55
2009	2.844.327	1.066,90	1.155.016	582,65
2010	2.933.988	1.100,53	1.168.559	603,23
2011	3.028.236	1.136,03	1.183.470	623,34
2012	3.458.051	1.112,17	1.194.136	644,59
2013	3.656.674	1.132,04	1.215.572	667,67
2014	3.814.657	1.143,19	1.238.882	678,61

Font: Ministeri de Treball i Seguretat Social (2015)

Gràfic 28. Evolució de la proporció entre la pensió mitjana mensual dels jubilats procedents del règim general i del règim especial dels treballadors autònoms

Font: Ministeri de Treball i Seguretat Social (2015)

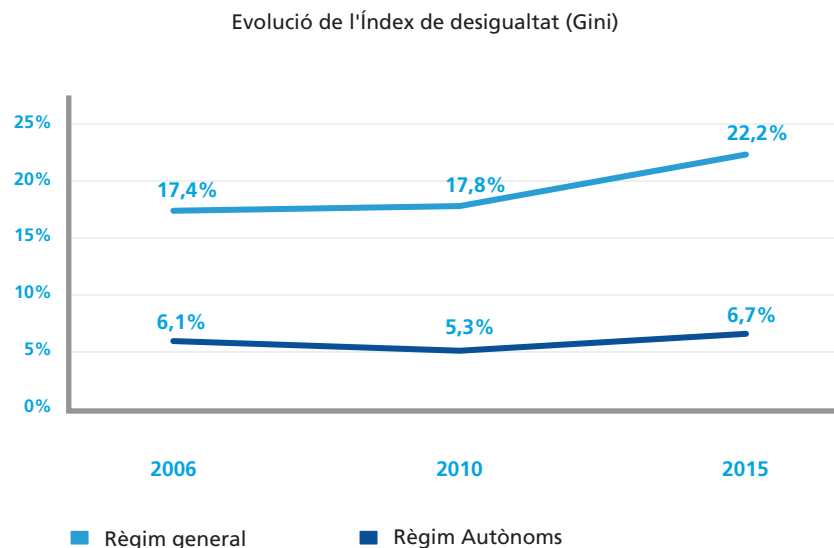
Destaca en el **Quadre 16** que el nombre de jubilats del RETA s'ha duplicat, mentre que el creixement en el nombre de jubilats del règim general ha augmentat, però a un ritme molt inferior.

Per valorar el grau de desigualtat en la distribució de les pensions, veiem que l'índex de Gini presentat en el **Gràfic 29** és molt diferent en la distribució de la quantia de la pensió de jubilació procedent dels treballadors del règim general respecte al règim dels autònoms.

L'índex de desigualtat de Gini indica que en el règim general hi ha un ventall molt més gran en les quanties de les pensions de jubilació que el que es dona en les pensions dels treballadors que s'han jubilat en el Règim Especial dels Treballadors Autònoms. Que hi hagi menys desigualtat en el col·lectiu d'autònoms es deu al fet que la majoria de les pensions són baixes o mínimes en aquest col·lectiu i que hi ha més homogeneïtat entre els pensionistes que provenen d'aquest règim com a conseqüència de la gran concentració de cotitzadors en la base mínima de cotització.

Això és degut al fet que el col·lectiu d'autònoms cotitza durant la seva vida laboral per un nivell baix de base reguladora.

Gràfic 29. Evolució de l'índex de desigualtat (Gini)

Font: Estimacions pròpies a partir de les dades del Ministeri de Treball i Seguretat Social (2015)

L'ampliació del nombre d'anys cotitzats que donen dret i es prenen com a referència per a una pensió de jubilació (25 a partir del 2022) implica que les **decisiones sobre la base de cotització que tria l'autònom amb vista a una futura pensió pública** s'han de dur a terme no més enllà de l'edat de 40 anys.

Singularitats sobre la jubilació dels autònoms

Les limitacions en el RETA afecten intensament la quantia de la pensió de jubilació, atès que la seva base reguladora evoluciona en funció dels últims anys de cotització. El període a considerar va anar augmentant progressivament des dels 18 anys el 2015 fins als 25 anys el 2022. De la mateixa manera, la previsió d'edat de jubilació ordinària arribarà als 67 anys (o 65 anys si s'ha cotitzat al sistema 38,5 anys).

Així doncs, si abans dels 48 anys no s'ha pres una decisió pel que fa a l'augment de la base de cotització, aquesta es condicionarà als màxims establerts per als canvis de la base de cotització a partir d'aquesta edat. Però aquest condicionament serà encara més gran si es té en compte la perspectiva de base reguladora en 25 anys, per la qual cosa les previsions jubilars s'hauran de prendre cap als 40 o 42 anys (en funció de la carrera d'assegurament que permeti la jubilació als 65 o els 67 anys), si es vol obtenir una "base reguladora a la carta".

La base de cotització i la quantia de la pensió pública no són el mateix

Per no frustrar les expectatives dels treballadors per compte propi cal informar-los que la cotització per la base màxima estarà condicionada, en cada cas, a la quantia de la pensió màxima; és a dir, fins i tot acreditant la carència en anys màxima i també la màxima cotització possible, "la quantia de la base màxima no es correspon amb la pensió màxima", tampoc en el Règim General.

La quantia de la base màxima de cotització per a l'any 2015 (3.606,00 euros mensuals, o 43.272,00 euros anuals) és superior a la pensió màxima corresponent a l'exercici 2015 (35.852,32 euros bruts dividits en catorze pagues anuals), per la qual cosa la cotització màxima no ha estat aplicada en la seva totalitat a la pensió pública.

Les llacunes castiguen el treballador autònom

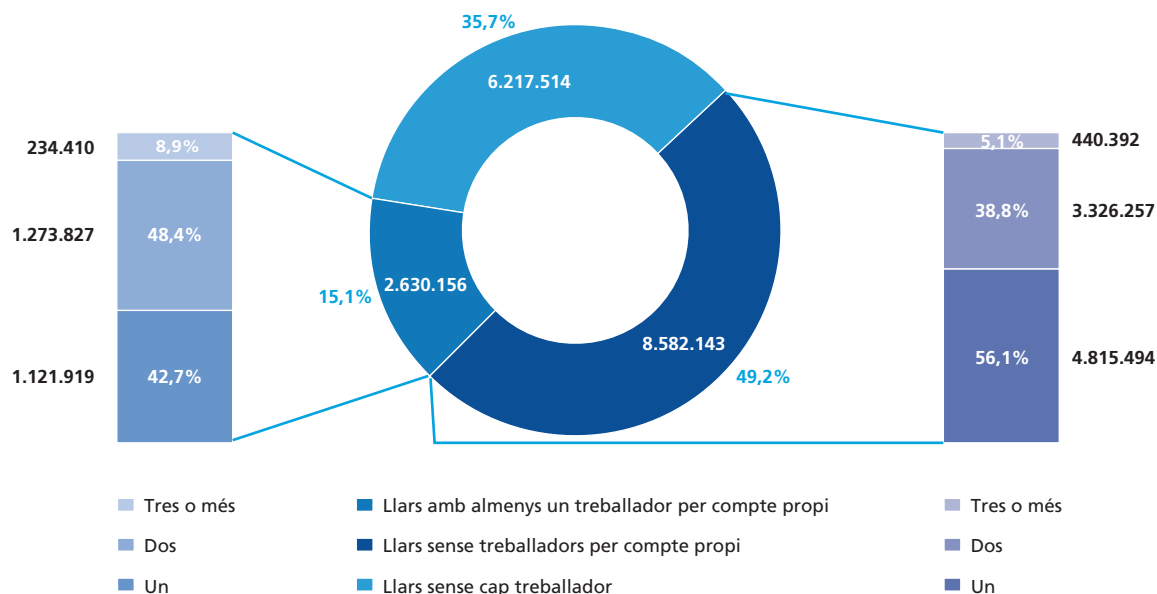
Durant tota vida laboral és relativament freqüent que es produeixin períodes de cotització que no siguin consecutius; és a dir, des de la primera cotització i fins al moment de la jubilació hi pot haver períodes sense cotització o sense obligació de cotització, que reben el nom de "llacunes". La seva existència pot afectar la quantia de la pensió de jubilació si les esmentades llacunes sorgeixen en el període en què es forma la base reguladora.

El sistema de seguretat social, amb una clara vocació protectora, ha establert mecanismes per reduir l'impacte que les llacunes poden ocasionar en el càlcul de la base reguladora de la pensió de jubilació. Aquests mecanismes reben el nom de "mecanismes d'integració de llacunes".

La integració de llacunes té les característiques següents:

- Per als primers quaranta-vuit mesos, les llacunes s'integren amb la base mínima de cotització vigent en cada moment d'integració, mentre que transcorreguts aquests 48 mesos, la resta de llacunes que hi pugui haver s'integren amb el 50% de la quantia corresponent a la base mínima de cotització vigent en cada moment d'integració.
- Aquest mecanisme es pot considerar de caràcter assistencial, però tanmateix no és de caràcter universal.
- Els treballadors autònoms adscrits al RETA no gaudeixen ni es beneficien del règim d'integració de llacunes; és a dir, els períodes en què no hi hagi cotització i formin part de la base reguladora de la prestació computaran a zero.

Gràfic 30. Llars sense treballadors, sense treballadors per compte propi i amb almenys un treballador per compte propi

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Enquesta Financera de les Famílies, 2011. Banc d'Espanya

Previsió per a la jubilació a les llars dels autònoms

Com es pot veure en el **Gràfic 30**, el 15,1% de les llars espanyoles tenen algun membre que treballa per compte propi. A més, un 42,7% d'aquestes llars tenen un únic membre treballant, cosa que suposa que, el 2011, 1,12 milions de llars depenien exclusivament de l'activitat d'un treballador per compte propi.

Analitzant els **Quadre 17** i **18**, que se centren en les llars on almenys un treballador ho fa per compte propi, més d'un terç (36,3%) realitzen aportacions a un pla de pensions que puja com a mínim a una quarta part de la renda de la llar. En les llars sense cap treballador (35,7%), menys d'una desena part (8,8%) tenen aportacions a plans de pensions. En les llars amb cap treballador per compte propi (49,2%), també una tercera part aporten als plans de pensions (33,7%). La renda mediana i mitjana de les llars en què almenys un membre treballa per compte propi és superior a la de les llars en què cap dels membres treballa o no ho fan per compte propi.

És molt important que els treballadors autònoms revisin les seves **pòlisses d'assegurances** en general i integrin en els seus costos corrents les cobertures pels **riscos que assumeixen, així com la previsió i l'estalvi per a la jubilació.**

Quadre 17. Llars amb almenys un membre treballador per compte propi que fan aportació a plans de pensions i renda de la llar: EFF2011 (en milers d'euros)

LLAR AMB ALMENYS UN TREBALLADOR PER COMPTE PROPI PER PLANS DE PENSIONS I RENDA DE LA LLAR

	Pla de pensions	Percentatge	Valor dels plans		Renda de la llar	
			Mediana	Mitjana	Mediana	Mitjana
Llars amb almenys un treballador per compte propi	No en tenen	63,8%	0	0	31,1	43,6
	Sí en tenen	36,3%	9.000	19.708	40,7	62,3
		15,1%	0	7.143,9	34,2	50,4
Llars sense treballadors per compte propi	No en tenen	66,3%	0	0	28,7	35,4
	Sí en tenen	33,7%	7.000	16.526	43,2	52,4
		49,2%	0	5.567,9	31,8	41,1
Llars sense cap treballador	No en tenen	91,2%	0	0	13,2	17,8
	Sí en tenen	8,8%	10.000	29.498	18,3	30,2
		35,7%	0	2.590,7	13,5	18,9

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Enquesta Financera de les Famílies, 2011. Banc d'Espanya

Quadre 18. Llars amb almenys un membre treballador per compte propi que fan aportació a plans de pensions i renda de la llar: EFF2011 (en milers d'euros)

LLAR AMB ALMENYS UN TREBALLADOR PER COMPTE PROPI PER PLANS DE PENSIONS I RENDA DE LA LLAR

	Pla de pensions i assegurances	Percentatge	Valor dels plans		Renda de la llar	
			Mediana	Mitjana	Mediana	Mitjana
Llars amb almenys un treballador per compte propi	No en tenen	62,4%	0	0	31,0	43,3
	Sí en tenen	37,6%	10.000	55.321	40,7	62,1
		15,1%	0	20.812	34,2	50,4
Llars sense treballadors per compte propi	No en tenen	64,3%	0	0	28,7	35,3
	Sí en tenen	35,66%	8.000	25.777	42,2	51,5
		49,2%	0	9.193,2	31,8	41,1
Llars sense cap treballador	No en tenen	91,2%	0	0	13,2	17,8
	Sí en tenen	8,8%	11.000	34.142	18,3	29,9
		35,7%	0	3.114,8	13,5	18,9

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Enquesta Financera de les Famílies, 2011. Banc d'Espanya

4.2. Gestió dels principals riscos per tipologies

La gestió dels riscos que afecten autònoms i pimes s'ha d'abordar des de les quatre etapes genèriques principals:

- identificació,
- monitoratge,
- anàlisi i
- seguiment.

La **identificació** consisteix a trobar què pot succeir i amb quina probabilitat pot passar. La millor manera d'abordar aquesta etapa és l'elaboració d'un mapa de riscos complet per a cadascuna de les esferes. Seguidament, cal abordar el **monitoratge** per detectar com es poden evitar els riscos que s'han identificat, i si no es poden evitar, com se'n poden mitigar les conseqüències, especialment, si és possible contractar una assegurança. L'**anàlisi** dels riscos permet corregir les desviacions respecte als possibles comportaments esperats i, finalment, el **seguiment** possibilita l'actualització de tota la gestió.

Les empreses han d'establir els mecanismes que els permetin identificar esdeveniments adversos que afecten les seves diferents activitats i processos, analitzar els controls existents per reduir la possibilitat que un risc potencial es materialitzi i es converteixi en una pèrdua econòmica i, finalment, prendre mesures preventives per reduir o controlar el risc en aquelles àrees on s'observi que la possible pèrdua es troba per damunt dels límits tolerables per al negoci.

En el mapa de riscos que assetgen els autònoms cal distingir els que afecten l'activitat professional pròpiament dita i els esdeveniments no desitjats que són riscos relacionats amb l'esfera personal, familiar o individual, i que poden afectar tant l'empresa com l'àmbit privat.

Per fer un mapa de riscos, aquests es classifiquen entre els poc freqüents i els molt freqüents (d'esquerra a dreta) i els de cost baix i de cost elevat (de baix a dalt).

Els riscos molt freqüents i d'escàs cost solen ser identificats i controlats fàcilment; tanmateix, els que es troben a la part superior esquerra (cost elevat i poca freqüència) poden ser avaluats erròniament com a altament improbables, i si es produeixen, les seves conseqüències poden ser devastadores. El que es recomana en el cas d'aquests riscos és que cal transferir-los o, el que és el mateix, assegurar-los, ja que la seva probabilitat d'ocurrència és baixa i, per tant, la prima que s'ha de pagar sol ser assequible.

Els riscos de la part inferior dreta (cost baix, però molt freqüents) i els de la part superior esquerra (cost elevat, però poc freqüents) requereixen tècniques de mitigació. En tots dos casos, disminuir l'impacte consisteix a reduir el cost o la freqüència per tal que els esdeveniments, en cas de produir-se, puguin ser assumits directament.

En resum, i com a principi general, els riscos poden ser gestionats de tres maneres diferents: mitjançant l'autoassegurança, que es basa a tenir un matalàs protector (estalvi i previsió principalment), mitigant-los o assegurant-los.

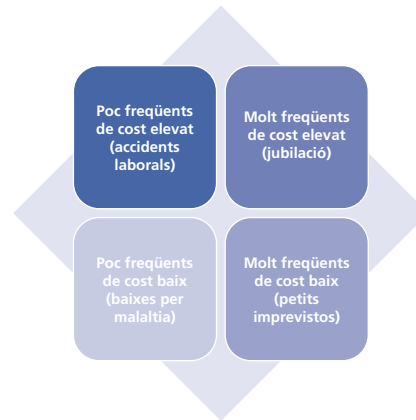
La responsabilitat civil dels accidents laborals seria un dels exemples de risc que afecta les pimes i els autònoms de manera més preocupant. Aquest risc se situa a la casella superior dreta del mapa de riscos de l'empresa i podria afectar l'esfera patrimonial privada de l'autònom si aquest n'és responsable. Atès que pot tenir una quantia molt elevada, però una baixa freqüència, es podria donar el cas que l'autònom infravalorés la seva importància relativa i no estigués dotat de les pòlisses de cobertura per a aquesta eventualitat.

En el cas dels problemes de salut, tot i que la Seguretat Social proporciona una cobertura mèdica universal, quan l'autònom està de baixa la seva situació no és compatible amb continuar treballant, amb la consegüent pèrdua d'ingressos que es produeix. Molts treballadors per compte propi tenen por de les conseqüències d'una eventual malaltia sobre el seu negoci, perquè la seva presència per a la continuïtat de la seva activitat professional és imprescindible. Els autònoms tenen dret a baixa subvencionada, com els treballadors del règim general, si bé han de continuar pagant les seves quotes a la Seguretat Social i no poden continuar treballant fins que no els donin l'alta. El seu dret a estar de baixa, contràriament al que se sol creure, es regeix en els mateixos termes que en el cas dels treballadors del règim general (del dia 1 al 3 no perceben compensació; del 4 al 20, el 60% sobre la base reguladora, que és la del mes anterior a la baixa, i del dia 21 en endavant, el 75% de la base reguladora).

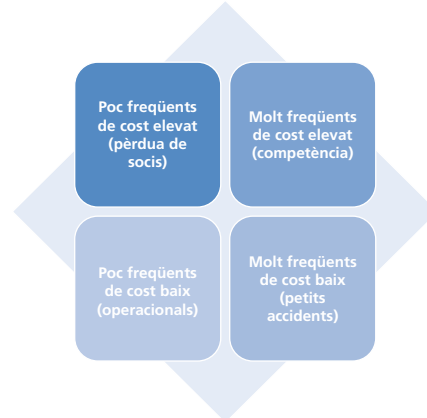
Els mapes de riscos presentats mostren alguns exemples de mapes de l'esfera individual (**Gràfic 31**), familiar (**Gràfic 32**) i empresarial (**Gràfic 33**). Els casos que s'il·lustren en aquests mapes poden no ser generalitzables a totes les situacions i convé prendre'ls com a guies que s'han de particularitzar a cada cas per respondre a les circumstàncies específiques de cada treballador.

Per fer un mapa de riscos cal pensar en tot el que es necessita per continuar l'activitat habitual i en què pot interrompre aquesta activitat. Tot seguit s'ha de classificar l'esdeveniment en poc probable (esquerra) o molt probable (dreta), en poc costós (a baix) o molt costós (a dalt).

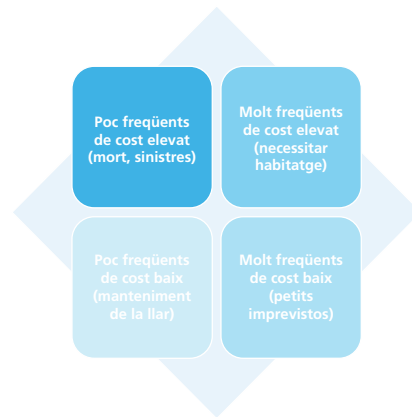
Gràfic 31. Mapa de riscos de l'esfera individual (amb alguns exemples)

Gràfic 32. Mapa de riscos de l'esfera empresarial (amb alguns exemples)

Gràfic 33. Mapa de riscos de l'esfera familiar (amb alguns exemples)

La protecció de la jubilació és un dels elements clau en la comprensió del mapa de riscos individual. S'ha qualificat de molt freqüent perquè afecta la seguretat d'ingressos futurs de la immensa majoria dels autònoms, i de quantia elevada perquè és necessari contribuir i estalviar una quantitat considerable al llarg de la vida, sobretot si es vol aconseguir una pensió alta. Per tant, la jubilació és un dels elements als quals cal parar més atenció.

En el cas dels petits imprevistos (poc freqüents i de poca quantia) tant en el mapa personal com familiar, es pot suposar que són riscos que s'han d'afrontar sense gaire esforç com a despeses corrents.

En el cas de l'esfera empresarial, convé que tots els col·laboradors i treballadors contribueixin a identificar i establir un mapa de riscos. En l'exemple s'ha establert la competència com un risc molt freqüent i de cost elevat per a l'empresa, ja que la irrupció de competidors pot afectar els beneficis i fins i tot pot amenaçar la continuïtat del negoci. En aquesta mateixa casella, l'autònom hi pot situar el concepte de falta de feina, un risc al qual es veu exposat però que és inherent a l'activitat empresarial i, per tant, és el risc que assumeix com a emprenedor.

Abans d'iniciar un nou projecte a qualsevol nivell és convenient fer-ne el mapa de riscos per valorar si es poden abordar totes i cadascuna de les seccions que conformen el mapa, ja sigui per una capacitat pròpia d'assumir aquest risc o bé a través d'una fórmula d'assegurament. Prevenir el futur i garantir la sostenibilitat d'un projecte passa indefectiblement per un examen exhaustiu de tot el que pot fer-lo fracassar i a gestionar tots els elements que poden mitigar la probabilitat d'ocurrència i les conseqüències de tots els esdeveniments adversos.

Pel que fa als autònoms que no necessàriament han de tenir coneixements financers profunds ni un nivell de formació empresarial d'acord amb la dimensió que pugui haver assolit la seva empresa, un dels riscos més importants és dominar l'abast del compte de resultats del seu negoci i la interrelació amb la pròpia economia familiar.

El concepte de tolerància al risc i la capacitat d'assumir i controlar les pèrdues permeten dissenyar una adequada estratègia de prevenció.

4.3. Determinants de les formes d'assegurament

S'espera que l'autònom concebi el seu assegurement separant les diferents esferes adequadament. A més, la tipologia de l'autònom determina la manera com aquest aborda les decisions sobre la jubilació, l'assegurament, el finançament dels seus projectes i la gestió financera dels seus actius.

Els autònoms i les pimes que tenen ingressos alts i estan assessorats

Els autònoms protegits, els que tenen de tot, són coneguts com l'"arbre de Nadal". Els van col·locant productes asseguradors l'un sobre l'altre. Són molt diferents d'una zona a una altra pel tipus d'activitats i perfil professional, però tenen en comú solidesa financera i una forta aversió a les pèrdues.

En funció de la seva cultura financera, les actituds que mostra l'autònom per entendre els riscos són molt diferents, com ho és també si l'autònom és propietari d'una empresa familiar o propietari d'un petit establiment i té treballadors al seu càrrec, o per contra si es tracta d'un autònom sense assalariats.

Els que tenen assalariats són molt conscients de la cotització a la Seguretat Social, de manera que la seva cotització tendirà a estar d'acord amb el que cotitzen els seus treballadors; com més qualificats siguin els seus treballadors, més cotitzarà al RETA l'empresari. Les seves necessitats d'estalvi per a la jubilació serien molt semblants, en aquest cas, a les que té un treballador per compte d'altri.

En aquest tipus de treballadors per compte propi i petits empresaris s'observa un alt grau d'influència dels seus assessors fiscals i, en general, solen operar amb les entitats que també es fan servir a la seva empresa. En la major part dels casos, l'autònom, a través del seu assessor fiscal, és qui incideix en l'aportació anual al Pla de Pensions, si bé pot patir d'una certa descoordinació entre l'oferta de les diferents entitats i les seves pròpies necessitats, així com la visió del seu gestor.

Els autònoms que treballen amb dues o tres entitats financeres intenten repartir les seves posicions entre elles i solen perdre de vista la visió integral de la gestió dels seus plans i dels seus riscos en general. Pot passar que hagin subscrit pòlisses per una mateixa cobertura diverses vegades sense ser-ne conscients.

Actualment, com que els tipus d'interès són molt baixos, l'opció de Plans de Pensions que inverteixen en Renda Variable és la més àmpliament acceptada. A aquest efecte també cal considerar l'opció dels Plans de Previsió Assegurats, on el risc és menor, així com la seva rendibilitat. Els autònoms o pimes amb recursos econòmics suficients tenen inversions diversificades tant financeres com no financeres i, en general, gaudeixen de prou recursos per concebre estratègies complementàries i suficients per aconseguir una jubilació d'acord amb les seves expectatives.

Els autònoms i les pimes que no duen a terme cap gestió dels riscos

El treballador per compte propi que no duu a terme cap gestió dels seus riscos pot ser que simplement no disposi dels mínims marges per plantejar-se que pot pagar molt poc per evitar pèrdues futures. En aquest cas, poca cosa es pot fer, llevat que l'autònom es replantegi l'activitat empresarial en el seu conjunt i es conscienciï de la possibilitat que les coses vagin malament.

Això no obstant, en aquest apartat s'hi podria incloure autònoms sense personal assalariat (taxistes, botiguers del mercat, paletes, transportistes, reparadors en general, etc.). Entren en el grup amb cotitzacions mínimes, encara que percebin que cotitzen molt. Generalment en el grup que efectua la declaració d'ingressos per mòduls, els Plans de Pensions tenen molt poc atractiu fiscal. Els seus estalvis solen encaminar-se cap a una adequada diversificació en renda variable i renda fixa. Per a aquest tipus d'autònoms

conèixer de prop el seu cas sembla imprescindible per determinar si és possible una estratègia d'estalvi a llarg termini i, si escau, optimitzar-la per aconseguir adaptar-se al plantejament particular que vol dur a terme l'autònom.

Emprendre la jubilació

En el col·lectiu dels treballadors autònoms, la jubilació és una etapa més en l'hàbit d'emprendre. Cal començar a pensar-hi al més aviat possible i amb la mateixa il·lusió que un comença un negoci, veient les oportunitats i la possibilitat d'aconseguir gaudir després dels anys de tasca professional.

La paradoxa és que el treballador autònom pot treballar més anys que el treballador per compte d'altri i, encara que hagi cotitzat per una base de cotització baixa, pot compensar aquesta pèrdua d'ingressos amb la renda addicional que aconsegueix pel fet de treballar uns quants anys més. Això no obstant, algunes dades del Regne Unit revelen que un 40% dels treballadors autònoms de més de 65 anys pateixen trastorns de salut crònics que els impedeixen dur a terme adequadament les seves activitats laborals.

Per aconseguir una jubilació d'èxit, cal planificar amb temps, mesurar les possibilitats, analitzar l'entorn, informar-se i iniciar el camí cap a aquesta nova empresa.

5/ Resum i recomanacions

El treballador per compte propi és un emprenedor, un empresari que crea el seu propi negoci. En el dia a dia ha de garantir una bona facturació i saldar tots els seus comptes, i fer progressar el negoci i protegir la seva família són els seus grans ideals.

Els autònoms han de pensar en tots els riscos que envolten la seva activitat empresarial: falta de clients, quotes, accidents laborals, salut, pèrdua de socis, competitivitat de la seva empresa. Però la realitat és que la pensió mitjana dels autònoms és un 40% inferior a la dels assalariats.

Però els autònoms, com a treballadors per compte propi, són fonamentals per a la creació d'ocupació i han generat més de 100.000 llocs de treball en els darrers anys, un nombre d'ocupacions que cap gran empresa ha pogut crear.

Els autònoms poden triar i la seva llibertat d'elecció els permet escriure el seu propi futur. I per a aquest futur han de planificar la seva jubilació i preveure situacions incertes i possibles contratemps.

La regularitat en les aportacions als sistemes de previsió per a la jubilació és fonamental, i l'elecció de quan jubilar-se i quant estalviar es podrà ajustar a les circumstàncies de cada moment. Tenir en compte les bases de cotització, l'edat i la capacitat d'estalvi permetrà traçar un pla concret perquè l'autònom pugui jubilar-se amb una pensió suficient.

Cada minut compta i començar a estalviar abans significa fer créixer els estalvis més còmodament. Jubilar-se és arribar al final de la cursa, que els permetrà gaudir de tot el que han viscut.

Emprendre la jubilació és crear una nova empresa.

Quatre de cada cinc autònoms se senten vulnerables perquè no disposen de la mateixa protecció que els treballadors per compte d'altri.

Els autònoms senten que n'hi ha d'altres que poden gaudir de molt més temps lliure sense tantes preocupacions.

Les pimes i els autònoms han de:

Protegir tot el que valoren a través d'una gestió dels riscos que assumeixen.

Protegir el negoci vol dir també protegir la família i el mateix autònom mitjançant les assegurances d'invalidesa, de salut i de cessament d'activitat i els plans de pensions.

Recomanacions

Aquest estudi vol subratllar que el col·lectiu d'autònoms és un dels més nombrosos, que contribueix en més mesura a l'activitat econòmica i que la seva existència respon a la seva singularitat respecte a la forma organitzativa de la seva activitat laboral. En l'àmbit de la planificació i de l'aclariment de la situació dels treballadors per compte propi a Espanya hi ha un clar marge de millora, i conèixer les preocupacions i vulnerabilitats que manifesten els autònoms permet traçar nombroses línies de reforçament de la seva posició en el mercat i en l'activitat productiva. Per això, hem elaborat una llista de mesures per garantir els ingressos necessaris per jubilació i conscienciar sobre una necessària planificació de la jubilació, com si es tractés d'un nou projecte empresarial. Entenem que les recomanacions serveixen perquè qualsevol emprenedor pugui abordar aquesta etapa en unes millors condicions que els seus predecessors.

1. **Informar de la futura pensió pública.** La majoria dels treballadors, autònoms o per compte d'altri, desconeixen quin serà l'import de la seva jubilació. En aquest sentit, no és possible una planificació adequada sense cap anàlisi del que s'espera cobrar com a prestació. Un element que juga en contra de l'esmentada informació és que la predicció no és gaire fiable si al treballador li queden molts anys per endavant, durant els quals pot anar canviant de feina i fins i tot de règim de cotització. Avançar-se gaire pot ser perjudicial perquè es dificulta la inclusió de l'efecte de la inflació, que pot ser excessivament menystinguda per molts.
2. **Reconèixer la gran heterogeneïtat dels treballadors per compte propi** i elaborar guies d'acord amb cada tipologia d'autònom. Des del petit empresari que té un marge ample fins al treballador autònom que afirma que té moltes dificultats no sembla que una norma única per a tots sigui el més adequat.
3. **Aprofitar l'oportunitat** que s'ofereix a l'autònom de permetre-li poder decidir quina ha de ser la seva base de cotització, davant l'obligatorietat que s'exigeix al treballador per compte d'altri. Cal que entenguin aquesta oportunitat com una opció més a l'hora de prendre decisions en el seu negoci **i no com una vulnerabilitat** respecte als treballadors per compte d'altri.
4. **Complementar la pensió pública de jubilació** amb altres mecanismes d'estalvi i inversió a llarg termini. Estadísticament, les dades revelen que la pensió mitjana dels treballadors que han cotitzat en el Règim Especial dels Treballadors Autònoms és considerablement inferior a la de la resta de treballadors que ho han fet en el Règim General. En l'anàlisi de les diferents opcions cal tenir en compte la rendibilitat financerofiscal d'augmentar la base de cotització, així com les singularitats d'altres productes.

5. **Establir un marc normatiu estable respecte a la normativa i la fiscalitat que afecta la jubilació. Crear confiança sobre la sostenibilitat del sistema públic i la solvència de les entitats que garanteixen el sistema complementari.** Un marc estable permet una previsió adequada de quines són les perspectives de la jubilació a un horitzó llarg. Ha de ser possible informar adequadament i de manera personalitzada, a fi de prendre decisions sense que el participant d'un Pla de Pensions dubti sobre quina serà la fiscalitat que finalment s'aplicarà al producte que té contractat, es qüestioni la solidesa de l'entitat on l'ha subscrit, o no cregui en la idoneïtat del producte per a les seves pròpies circumstàncies com a treballador per compte propi.
6. **Planificar la pròpia jubilació en les despeses corrents del negoci.** Dins d'un marc de generació d'ocupació i de suport als nous emprenedors esdevé imprescindible dotar d'eines d'elaboració d'un pla de negoci i de simulació d'un compte de resultats a qui ha d'iniciar una activitat. Això vol dir fer una previsió en el dia a dia de les despeses i els ingressos, quotes a la Seguretat Social, prevenció de riscos i, a més, estalvi per a la jubilació.
7. **Informar tots els autònoms de les opcions d'elecció sobre les seves bases de cotització i la resta de prestacions,** de manera que siguin conscients dels riscos que assumeixen pel fet de ser ells mateixos qui prenen les decisions sobre la seva jubilació futura.
8. **Reconèixer els autònoms com a emprenedors i petits empresaris, motors de l'economia i generadors d'ocupació,** en particular quan creen llocs de treball, i donar suport amb mesures significatives a la seva activitat.
9. **Explorar la viabilitat i l'efectivitat de noves iniciatives per promoure l'estalvi per a la jubilació entre els treballadors per compte propi.** D'una banda, la desgravació fiscal de la renda familiar de les aportacions d'estalvi per a la jubilació independentment de qui les financi. I, de l'altra, promoure el desenvolupament de nous productes per part de les entitats financeres, de manera que els autònoms puguin invertir els seus estalvis per a la jubilació en la seva pròpia empresa i que aquest estalvi sigui tingut en compte a tots els efectes fiscals com a aportacions a un Pla de Pensions.
10. **Fomentar i educar els autònoms, i especialment els joves, en la cultura de l'emprenedoria,** d'acord amb una combinació entre risc empresarial i prevenció de pèrdues, així com en el curt i el llarg termini.

Referències bibliogràfiques

ALBA-RAMÍREZ, A. "Self-employment in the midst of unemployment: the case of Spain and the United States." *Applied Economics*. 1994; 26 (3): 189-204.

ALBARRÁN, P.; CARRASCO, R. i MARTÍNEZ-GRANADO, M. "Inequality for Wage Earners and Self-Employed: Evidence from Panel Data." *Oxford Bulletin of Economics and Statistics*. 2009; 71 (4): 491-518.

ALLEN, W. D. i CURINGTON, W. P. "The self-employment of men and women: what are their motivations?" *J. Labor Res.* 2014; 35 (2): 143-161.

ÁLVAREZ, G.; GRADÍN, C. i OTERO, Mª S. "Self-employment: transition and earnings differential." *Revista de Economía Aplicada*. 2013; 21 (62): 61-90.

ARIZA, J. A.; CARBONERO, M.; GUTIÉRREZ, B. i LÓPEZ, Mª C. "El trabajo autónomo: una vía para el mantenimiento del empleo en una sociedad en transformación." *CIRIEC-España*. 2013; (78): 149.

ASONI, A. i SANANDAJI, T. "Taxation and the quality of entrepreneurship." *Journal of Economics*. 2014; 113 (2): 101-123.

AYUSO, M.; GUILLÉN, M. i VALERO, D. "Sostenibilidad del sistema de pensiones en España desde la perspectiva de la equidad y la eficiencia." *Presupuesto y Gasto Público*. 2013; (71): 193-204.

BALASURIYA, J.; GOUGH, O. i VASILEVA, K. "Do Optimists Plan for Retirement? A Behavioural Explanation for Non-participation in Pension Schemes." *Economics Letters*. 2014; 125 (3): 396-399.

BALIAMOUNE-LUTZ, M. "Taxes and entrepreneurship in OECD countries." *Contemporary Economic Policy*. 2015; 33 (2): 369-380.

BASHIR, S.; GEBREMEDHIN, T. i CHAWDRY, M. A. "Does self-employment enhance regional economic development." *Journal of Developmental Entrepreneurship*. 2014; 19 (4): 1.

BIEHL, A. M.; GURLEY-CALVEZ, T. i HILL, B. "Self-employment of older Americans: do recessions matter?" *Small Business Economics*. 2014; 42 (2): 297-309.

BLANCHFLOWER, D. G. "Self-employment in OECD countries." *Labour Economics, Elsevier*. 2000; 7 (5): 471-505.

BLANCHFLOWER, D. G. "Self-employment: More may not be better." *Swedish Economic Policy Review*. 2004; 11: 15-73.

BOWLES, T. J. "Estimating lost retirement benefits: tax considerations." *Journal of Legal Economics*. 1995; 5 (3): 59-68.

BRUCE, D. "Taxes and entrepreneurial endurance: evidence from the self-employed." *National Tax Journal*. 2002; 55 (1): 5-24.

CABEZA PEREIRO, J. "The status of self-employed workers in Spain." *Int. Labour Rev*. 2008; 147 (1): 91-99.

CÁMARAS DE COMERCIO. "Pyme familiar: puente al futuro. Pyme familiar en España 2007-2008." *Cámaras de Comercio*. 2008, Madrid.

CARRASCO, R. "Transitions to and from self-employment in Spain: an empirical analysis." *Oxford Bulletin of Economics and Statistics*. 1999; 61 (3): 315-341.

CARRASCO, R. i EJRNÆS, M. "Labor market conditions and self-employment: a Denmark-Spain comparison." *IZA Journal of Labor Policy*. 2012; 1 (1): 1-16.

CICHOCKI, S. "Self-employment and the business cycle: evidence from Poland." *Post-Communist Economies*. 2012; 24 (2): 219-239.

CONGREGADO, E.; GOLPE, A. A. i CARMONA, M. "Is it a good policy to promote self-employment for job creation? Evidence from Spain." *Journal of Policy Modeling*. 2010; 32 (6): 828-842.

CONGREGADO, E.; CARMONA, M. i GOLPE, A. A. "Self-employment and job creation in the EU-12." *Revista de Economía Mundial*. 2012; 30 (30): 133-155.

CUETO, B. i TABOADA, I. "Un análisis comparativo de los programas de fomento del empleo autónomos en España." *Boletín Económico de ICE*. 2004; 213: 9-18.

CUETO, B. i MATO, J. "An analysis of self-employment subsidies with duration models." *Applied Economics*. 2006; 38 (1): 23-32.

DE GRIP, A.; HOEVENBERG, J. i WILLEMS, E. "Atypical employment in the European Union." *International Labour Review*. 1997; 136: 49-71.

DEVANEY, S. A. i KIM, H. "Older Self-Employed Workers and Planning for the Future." *J. Consumer Aff*. 2003; 37 (1): 123-142.

DEVESA, J. E.; DEVESA, M.; DOMÍNGUEZ, I.; ENCINAS, B.; MENEU, R. i NAGORE, A. "Evaluación actuarial de la reforma del sistema de pensiones en el Régimen Especial de Trabajadores Autónomos." *Cátedra Institucional CAM-ATA-UV*. 2011. (<http://www.ata.es/imagenes/publicacionesPdf/publicacion68.pdf>)

DEVESA, J. E.; DEVESA, M.; MENEU, R. i NAGORE, A. "Sobre las inequidades del sistema contributivo de pensiones de jubilación en España: ¿Se han impuesto los ideólogos a los actuarios?" *Economía Española y Protección Social*. 2012; (4): 21-58.

DEVESA, J. E.; DEVESA, M.; DOMÍNGUEZ, I.; ENCINAS, B.; MENEU, R. i NAGORE, A. "La mejor estrategia para la jubilación de los autónomos." *Harvard Deusto Business Research*. 2014; 3 (1): 23-36.

ES, F. i VUUREN, D. J. "A decomposition of the growth in self-employment." *Applied Economics Letters*. 2011; 18 (17): 1665-1669.

FAGGIO, G. i SILVA, O. "Self-Employment and Entrepreneurship in Urban and Rural Labour Markets." *J. Urban Econ*. 2014; 84: 67-85.

FINKELSTEIN SHAPIRO, A. "Self-employment and business cycle persistence: does the composition of employment matter for economic recoveries?" *Journal of Economic Dynamics & Control*. 2014; 46: 200-218.

FREEDMAN, J. "Horizontal equity and the taxation of employed and self-employed workers." *Fiscal Studies*. 1997; 18 (1): 87-118.

FUENTE, DE LA, A. i DOMÉNECH, R. "El impacto sobre el gasto de la reforma de las pensiones: una primera estimación." *Universitat Autònoma de Barcelona, Departament d'Economia i d'Història Econòmica, Unitat Fonaments de l'Anàlisi Econòmica*. 2011.

HERNÁNDEZ NIETO, J. A. "La desnaturalización del trabajador autónomo: el autónomo dependiente." *Revista Universitaria de Ciencias del Trabajo*. 2010; 11: 177-194.

JONES, M. K. i LATREILLE, P. L. "Disability and self-employment: evidence for the UK." *Appl. Econ*. 2011, 2010; 43 (25/27): 4161-4178.

KAUTONEN, T.; HYTTI, U.; BÖGENHOLD, D. i HEINONEN, J. "Job satisfaction and retirement age intentions in Finland: self-employed versus salary earners." *International Journal of Manpower*. 2012; 33 (4): 424-440.

KUMAR, A. "Self-employment, efficiency wage, and public policies." *Econ. Inq.* 2012; 50 (4): 1069-1079.

LAMBRECHT, J. i BEENS, E. "Poverty among self-employed businesspeople in a rich country: A misunderstood and distinct reality." *Journal of Developmental Entrepreneurship*. 2005; 10 (3): 205-222.

LECHMANN, D. S. J. i SCHNABEL, C. "Why is there a gender earnings gap in self-employment?: a decomposition analysis with German data." *IZA Journal of European Labor Studies*. 2012; 1 (1): 1-25.

LECHMANN, D. S. J. i SCHNABEL, C. "Absence from work of the self-employed: a comparison with paid employees." *Kyklos*. 2014; 67 (3): 368-390.

MILLÁN, J. M.; CONGREGADO, E. i ROMÁN, C. "Determinants of self-employment survival in Europe." *Small Business Economics*. 2012, 2010; 38 (2): 231-258.

MILLÁN, J. M.; HESSELS, J.; THURIK, R. i AGUADO, R. "Determinants of job satisfaction: a European comparison of self-employed and paid employees." *Small Business Economics*. 2013; 40 (3): 651-670.

MORATO GARCÍA, R. M. "El reconocimiento legal de la figura del trabajador autónomo económicamente dependiente en España." *Revista Complejus*. 2010; 1 (1): 48-68.

MÜHLBERGER, U. i BÖHEIM, R. "Dependent self-employment: workers between employment and self-employment in the UK." *Zeitschrift für ArbeitsmarktForschung - Journal for Labour Market Research*. 2012; 42 (2): 182-195.

PARKER, S. C. "The distribution of wealth of older self-employed Britons." *Fiscal Studies*. 2003; 24 (1): 23-43.

PARKER, S. C. "The economics of self-employment and entrepreneurship." *Cambridge University Press*. 2004.

PARKER, S. C. i ROBSON, M. T. "Explaining international variations in self-employment: evidence from a panel of OECD countries." *Southern Economic Journal*. 2004: 287-301.

PARKER, S. C. i ROUGIER, J. C. "The retirement behaviour of the self-employed in Britain." *Appl. Econ*. 2007; 39 (4/6): 697-713.

PARKER, S. C.; CONGREGADO, E. i GOLPE, A. A. "Is entrepreneurship a leading or lagging indicator of the business cycle?: evidence from UK self-employment data." *International Small Business Journal*. 2012; 30 (7): 736-753.

PFEIFER, C. "Cyclical absenteeism among private sector, public sector and self-employed workers." *Health Econ*. 2013; 22 (3): 366-370.

POWER, L. i RIDER, M. "The effect of tax-based savings incentives on the self-employed." *Journal of Public Economics*. 2002; 85 (1): 33-52.

REMBLE, A. A.; MARSHALL, M. I. i KEENEY, R. "Household Saving Behavior and the Influence of Family-Owned Business." *Journal of Family and Economic Issues*. 2014; 35 (3): 411-422.

ROMÁN, C.; CONGREGADO, E. i MILLÁN, J. M. "Dependent self-employment as a way to evade employment protection legislation." *Small Business Economics*. 2011; 37 (3): 363-392.

RØNSEN, M. "Children and family: a barrier or an incentive to female self-employment in Norway?" *Int. Labour Rev.* 2014; 153 (2): 337-349.

SALAS-FUMÁS, V.; SANCHEZ-ASIN, J. J. i STOREY, D. J. "Occupational choice, number of entrepreneurs and output: theory and empirical evidence with Spanish data." *SERIEs*. 2014; 5 (1): 1-24.

SAMWICK, A. A. "Saving for Retirement: Understanding the Importance of Heterogeneity; Retirement is only one aspect of complex saving behavior." *Business Economics*. 2006; 41 (1): 21-27.

SARIDAKIS, G.; MARLOW, S. i STOREY, D. J. "Do different factors explain male and female self-employment rates?" *Journal of Business Venturing*. 2014; 29 (3): 345-362.

SCHUETZE, H. J. "Self-Employment and Retirement in Canada: The Labour Force Dynamics of Older Workers." *Canadian Public Policy*. 2015; 41 (1): 65-85.

SELIN, H. "Marginal Tax Rates and Tax-Favoured Pension Savings of the Self-Employed: Evidence from Sweden." *The Scandinavian Journal of Economics*. 2012; 114 (1): 79-100.

SKRIABIKOVA, O. J.; DOHMEN, T. i KRIECHEL, B. "New Evidence on the Relationship between Risk Attitudes and Self-Employment." *Labour Economics*. 2014; 30: 176-184.

SMITH, H. L. i GRIESDORN, T. "Do Saving Rules Influence Self-Employed Households' Participation in Tax-Deferred Retirement Plans?" *Family and Consumer Sciences Research Journal*. 2014; 43 (1): 47-60.

SPIERDIJK, L.; LOMWEL, G. i PEPPELMAN, W. "The determinants of sick leave durations of Dutch self-employed." *J. Health Econ.* 2009; 28 (6): 1185-1196.

SPIZMAN, L. i FLOSS, F. G. "Loss of self-employed earning capacity." *Journal of Legal Economics*. 2002; 12 (1): 7-21.

STABILE, M. "Payroll Taxes and the Decision to Be Self-Employed." *Int. Tax Public Finance*. 2004; 11 (1): 31-53.

SVALERYD, H. "Self-employment and the local business cycle." *Small Business Economics*. 2015, 2014; 44 (1): 55-70.

TYROWICZ, J. "What distinguishes entrepreneurs?: evidence on the motives for self-employment." *Economics Letters*. 2011; 112 (3): 226-229.

VALENCIA AGUDELO, G. "Self-employment and entrepreneurship. A labor hypothesis that helps explaining one of the strategies adopted by governments for facing market progress." *Semestre Económico*. 2012; 15 (32).

VEJSIU, A. "Incentives to the self-employment decision in Sweden." *International Review of Applied Economics*. 2011; 25 (4): 379-403.

WAGENER, A. "Entrepreneurship and social security." *FinanzArchiv*. 2000; 57 (3): 284-315.

WILLIAMS, C. C.; NADIN, S. i BARIC, M. "Evaluating the participation of the self-employed in undeclared work: some evidence from a 27-nation European survey." *International Entrepreneurship and Management Journal*. 2011; 7 (3): 341-256.

WILLIAMS, D. R. "Consequences of self-employment for women and men in the United States." *Labour Economics*. 2000; 7 (5): 665-687.

WILLIAMS, D. R. "Effects of childcare activities on the duration of self employment in Europe." *Entrepreneurship: Theory and Practice*. 2004; 28 (5): 467-485.

WILLIAMS, D. R. "Youth self-employment: its nature and consequences." *Small Business Economics*. 2004; 23: 323-336.

WILLIAMS, D. R. "Gender discrimination and self-employment dynamics in Europe." *The Journal of Socio-Economics*. 2012, 2011; 41 (2): 153-158.

YU, L.; ORAZEM, P. F. i JOLLY, R. W. "Entrepreneurship over the business cycle." *Economics Letters*. 2014; 122 (2): 105-110.

Conèixer més els autònoms

Pàgines web sobre treballadors per compte propi i emprenedors:

<http://www.sepe.es/contenidos/autonomos/index.html>
<https://www.empleate.gob.es/autonomos/index.html#/creaTuEmpleo>
<http://www.pymesyaautonomos.com/>
<http://inicia.gencat.cat/inicia/es/>
<http://www.ata.es/>
<http://www.missoc.org/>
<http://data.worldbank.org/indicator/SL.EMP.SELF.ZS/countries?display=map>

Comptes de Twitter sobre autònoms i pimes:

Compte	Descripció
@pymesyaautonomos	http://www.pymesyaautonomos.com/
@Emprendedores	Revista <i>Emprendedores</i> - Hearst Magazines España.
@emprendeTVE	Espai informatiu&divulgatiu sobre emprenedoria de @24h_tve.
@EFEemprende	Perfil oficial d'Emprenedors de l'Agència Efe, la quarta agència de notícies del món i la primera en castellà.
@Redsubvenciones	Portal especialitzat en la recerca, informació, gestió i tramitació de subvencions a nivell estatal, autonòmic i provincial.
@EFEemprende	Emprenedors & Ocupació: Secció diària d' <i>Expansión</i> sobre Emprenedors, Ocupació i Gestió.
@autonomosata	Federació Nacional d'Associacions de Treballadors Autònoms-ATA.

Annexos

Condicions dels treballadors per compte propi en altres països europeus i a la resta del món

Aproximadament un de cada set treballadors a Europa és un autònom. Aquest col·lectiu té en tots els països un denominador comú: la gran heterogeneïtat en la composició dels seus integrants. De fet, l'activitat laboral de l'autònom pot abraçar des d'un professional altament qualificat i *freelance* fins a feines que no requereixen un nivell de formació especial.

Al mapa europeu dels autònoms, però, hi ha algunes diferències entre els diversos països. Es detecta una proporció més gran de treballadors d'aquest col·lectiu als països de l'est i del sud, i la proporció és molt inferior als països del nord i occidentals.

Recentment, Europa ha experimentat un increment en el nombre i la proporció de treballadors autònoms, un fenomen que per exemple ha tingut una especial rellevància al Regne Unit, on el 40% de l'ocupació que s'ha generat des del 2010 fins avui ha estat en el règim de treballador per compte propi.

Els experts en economia laboral es troben immersos en un intens debat sobre la raó que explicaria l'augment del col·lectiu dels autònoms. El fet que en nombrosos països hi hagi cada vegada una proporció més gran d'autònoms pot ser degut a causes de caràcter molt positiu, com la consolidació de l'esperit emprenedor entre els joves o la materialització del creixement econòmic, així com l'èxit d'algunes polítiques de foment de l'ocupació en certs grups de població com dones, joves, aturats de llarga durada o migrants, però pot amagar raons molt negatives vinculades a la creació d'autoocupació com a últim recurs davant la falta d'ofertes laborals alternatives, i fins i tot es podria interpretar com un signe de precarietat del mercat laboral.

Un percentatge del 45% de ciutadans europeus entrevistats manifesten, en l'Enquesta de Condicions Laborals, que prefereixen ser autònoms i justifiquen aquesta preferència perquè brinda la possibilitat de poder tenir una feina que els satisfaci més que un altre tipus d'ocupació i perquè ofereix més flexibilitat i llibertat. El percentatge dels treballadors que prefereixen treballar per compte

propi abans que per compte d'altri és menor a Europa que als Estats Units, on un 55% dels empleats s'inclinen pel treball per compte propi.

Les raons per les quals la majoria dels treballadors europeus no prefereixen l'autoocupació són de diversa naturalesa, si bé la inestabilitat i el sentiment de vulnerabilitat respecte als treballadors per compte d'altri s'apunten com les causes principals.

Com ja s'ha indicat, hi ha nombroses diferències entre les condicions dels autònoms als diferents països europeus. Segons va publicar la revista *Forbes* el 2014, el millor país on ser autònom és França. La raó és que les quotes estan en funció de la professió del treballador i dels ingressos que tingui. Els drets són, com per a la resta de treballadors, l'assistència sanitària, la jubilació, la incapacitat temporal i les pensions de viduïtat i invalidesa. D'altra banda, els autònoms que resideixen a França no paguen cap quota durant el primer any de la seva activitat.

Al Regne Unit, país que ocupa la segona posició del rànquing de *Forbes*, la quota fixa dels treballadors autònoms és molt baixa (entre 13 i 68 euros aproximadament) i els requisits sobre declaracions d'impostos estan notablement simplificats, ja que l'impost sobre el valor afegit només es presenta un cop l'any.

A Itàlia, la quota dels treballadors per compte propi també està en funció dels ingressos que es tinguin i no pot sobrepassar-ne el 20%.

A Portugal no existeix la quota, però es graven els ingressos anuals de l'autònom amb un 24,5%. A Holanda hi ha un sistema semblant: els autònoms paguen 50 euros anuals de quota, però no s'hi inclou la sanitat, per la qual cosa el treballador s'ha de pagar la seva pròpia assegurança mèdica, que costa aproximadament 100 euros mensuals.

A Alemanya cal desemborsar una quota mensual de 140 euros sempre que se superin els 1.700 euros nets d'ingressos al mes i, a més, no està inclosa l'assegurança mèdica, de manera que cal afegir a les despeses entre 150 i 200 euros al mes.

Tot i que la preservació de l'estat del benestar en tots els països europeus ofereix un nivell bàsic per a tots els ciutadans, hi ha moltes diferències en la legislació que afecta específicament els treballadors per compte propi. L'accés d'aquests a les pensions públiques es preveu en la majoria de països, però no pas així la cobertura per atur, les prestacions per malaltia o maternitat, les pensions de viduïtat, la invalidesa o la cura a la dependència.

En definitiva, el panorama europeu reflecteix molta heterogeneïtat tant en la composició del col·lectiu com en la normativa respecte al treball per compte propi; tanmateix, hi ha un consens creixent sobre la necessitat de dissenyar polítiques públiques encaminades a tres eixos prioritaris: garantir i facilitar l'accés a la formació, a les pensions i a les condicions laborals dels autònoms.

Als Estats Units no hi ha quotes per als autònoms, si bé estan obligats a fer-se una assegurança mèdica, i els impostos es paguen en relació amb el que s'ingressa. D'altra banda, es poden fer un Pla de Pensions Simplificat (*Simplified Employee Pension Plan*, SEP), que els permet cotitzar fins al 25% dels seus ingressos amb un màxim anual.

Al Canadà, el treballador per compte propi només pot fer una contribució màxima de 4.712,40 dòlars anuals al CPP (*Canada Pension Plan*). Aquesta cotització està en funció dels ingressos nets i es regularitza en la declaració de la renda de cada any.

Definicions de treballador per compte propi i terminologia

A **Espanya**, l'Estatut del Treball Autònom (Llei 20/2007) és aplicable a les persones físiques que realitzin, de manera habitual, personal, directa, per compte propi i fora de l'àmbit de direcció i organització d'una altra persona, una activitat econòmica o professional a títol lucratiu, tant si donen o no ocupació a treballadors per compte d'altri. També s'hi inclouran:

- Les feines efectuades de manera habitual pels familiars dels autònoms, sempre que no tinguin la consideració de treballadors per compte d'altri.
- Els socis industrials de societats regulars col·lectives i de societats comanditàries.
- Els comuns de les comunitats de béns i els socis de societats civils irregulars, llevat que la seva activitat es limiti a la simple administració dels béns posats en comú.
- Els qui exerceixen les funcions de direcció i gerència que comporta l'exercici del càrrec de conseller o administrador, o prestin altres serveis per a una societat mercantil capitalista, a títol lucratiu i de manera habitual, personal i directa, quan en tinguin el control efectiu, directe o indirecte.
- Els treballadors autònoms econòmicament dependents.

El **Ministeri d'Ocupació i Seguretat Social** defineix l'**autònom** com el treballador per compte propi, més gran de 18 anys, que realitza de manera habitual, personal i directa una activitat econòmica a títol lucratiu, en territori nacional, sense estar subjecte per aquesta a contracte de treball i encara que utilitzi el servei remunerat d'altres persones, sigui o no titular de l'empresa, activitat que l'obliga a estar inclòs en el Sistema de Seguretat Social en el Règim Especial de Treballadors per Compte Propi o Autònoms.

D'altra banda, el Ministeri defineix els **autònoms econòmicament dependents** (TRADE) com els treballadors que realitzen una activitat econòmica o professional a títol lucratiu i de manera habitual, personal, directa i predominant per a una persona física o jurídica, anomenada client, del qual depenen econòmicament per percebre'n, almenys, el 75% dels seus ingressos per rendiments de treball i d'activitats econòmiques o professionals.

Segons la **Unió Europea**, els treballadors per compte propi es defineixen com les persones que són propietàries o copropietàries de les empreses no constituïdes on treballen, a exclusió de les empreses no constituïdes classificades com quasi societats. Els treballadors per compte propi també inclouen:

- els treballadors familiars no remunerats;
- els treballadors al domicili o la llar;
- els treballadors dedicats a la producció destinada íntegrament per al seu propi ús final o per a la formació de capital propi, ja sigui individualment o col·lectivament.

Segons l'**OCDE**, l'autoocupació es defineix com l'ocupació dels ocupadors, els treballadors que treballen per compte propi, els membres de cooperatives de productors i els treballadors familiars no remunerats. Aquests últims són no remunerats en el sentit que no tenen un contracte formal per rebre una quantitat fixa d'ingressos, a intervals regulars, però participen en els ingressos generats per l'empresa. Els treballadors familiars no remunerats són especialment importants en l'agricultura i el comerç detallista. L'autoocupació pot ser vista com una estratègia de supervivència per a aquells que no poden trobar cap altra manera d'obtenir un ingrés o com una prova d'esperit emprenedor i el desig de ser el seu propi cap.

Segons el **Banc Mundial**, els treballadors per compte propi són aquells treballadors que, treballant pel seu compte o amb un o diversos socis o en cooperativa, tenen el tipus d'ocupació definida com una "ocupació independent" (és a dir, treballs en els quals la remuneració depèn directament dels beneficis derivats dels béns i serveis produïts). Els treballadors per compte propi inclouen tres subcategories: ocupadors, treballadors per compte propi i membres de cooperatives de productors.

El percentatge de treballadors per compte propi és un indicador de Desenvolupament per al Mil·lenni a Nacions Unides

El volum del col·lectiu de treballadors per compte propi és un element essencial a Nacions Unides per analitzar l'atur juvenil. Als països amb una proporció més gran de treballadors per compte propi s'interpreta que el mercat laboral no està prou madur i, per tant, que la condició d'aturat ha d'incorporar una definició àmplia que vagi més enllà de considerar únicament els joves sense feina o en disposició d'acceptar una oferta.

El setembre del 2000, 147 dirigents d'estat i 189 nacions en total es van comprometre, a través de la **Declaració del Mil·lenni de les Nacions Unides**, a *"fer del dret al desenvolupament una realitat per a tothom i a eliminar la misèria de tota la raça humana. També van reconèixer que el progrés es basa en el creixement econòmic sostenible, que s'ha de centrar en els pobres i, especialment, en els drets humans. L'objectiu de la Declaració és promoure un enfocament exhaustiu i una estratègia coordinada, de manera que es tractin nombrosos i variats problemes simultàniament"*.

La Declaració té com a objectiu promoure solucions que permetin reduir la pobresa al món i trobar maneres de combatre la fam, la malnutrició i les malalties i de fomentar el desenvolupament sostenible. En la seva agenda hi ha el desig d'impulsar l'educació, la igualtat de gènere i la promoció de la dona. Entre els seus objectius es troba també el suport dels països més rics al progrés dels països en desenvolupament, tot parant una atenció molt especial al mercat de treball.

L'objectiu 1 de la Declaració del Mil·lenni a Nacions Unides és eradicar la pobresa extrema i la fam. La Fita 1B d'aquest objectiu és assolir ocupació plena i productiva, i treball decent per a tothom, incloent-hi dones i joves. Per aconseguir aquesta fita s'analitza l'evolució observada al llarg dels anys i a través dels diferents països en virtut de quatre indicadors per al seguiment dels progressos:

- Taxa de creixement del PIB per persona ocupada.
- Taxa d'ocupació.
- Proporció de la població ocupada amb ingressos inferiors a 1,25 dòlars PPA per dia.
- Proporció de la població que treballa per compte propi o com a treballadors familiars auxiliars respecte a l'ocupació total.

La inclusió de la informació sobre la proporció de la població que treballa per compte propi o com a treballadors familiars auxiliars respecte a l'ocupació total, respon a una necessitat de conèixer la realitat del mercat de treball i, en particular, de l'ocupació entre els joves.

Segons l'informe sobre indicadors de seguiment de Nacions Unides, *"els conceptes d'ocupació i atur tenen diferent rellevància segons el nivell de desenvolupament del mercat de treball i la presència d'una economia de mercat. Les persones que viuen en regions d'un país on hi ha poca o cap ocupació*

formal no es classificarien normalment com a 'aturades', encara que no tinguin feina i no estiguin disposades a acceptar-ne una si se'ls l'oferís (treballadors descoratjats). L'atur és només una de les dimensions del problema de l'ocupació amb què es troben els joves. Un nombre desproporcionat de joves de molts països estan aturats. N'hi ha que treballen menys hores de les que els agradaria, i d'altres tenen llargues jornades de treball amb pocs beneficis econòmics. L'estancament i la davallada de les oportunitats de feina en el sector formal en la major part dels països en desenvolupament han intensificat el problema en els darrers anys, i les dones joves suporten una part desproporcionada de la càrrega. Per això, els indicadors que mesuren l'atur, el sector informal, l'accés a l'educació i la participació en la força de treball, entre d'altres, haurien de complementar la informació obtinguda a través de l'indicador relatiu a l'atur juvenil. Diverses causes limiten les possibilitats de comparació: per exemple, les diferències existents en les fonts, les metodologies de mesurament, el nombre d'observacions per any i la cobertura. La comparabilitat es pot veure també limitada per divergències conceptuals, que afecten qüestions com la definició de la recerca de feina o la decisió d'incloure o no els treballadors descoratjats que actualment no busquen feina".

En els informes de Nacions Unides s'indica que es consideren aturats no solament els joves que no tenen feina o els que estan disponibles per treballar, sinó que la noció d'aturat és més extensa sempre que en el seu entorn "els mitjans convencionals de recerca de feina tinguin poc valor, que el mercat de treball estigui en gran part desorganitzat o sigui d'abast limitat, que l'absorció de la força de treball sigui temporalment inadequada o que **la força laboral treballi en bona mesura per compte propi**".

Així doncs, es pot deduir que un percentatge excessiu de treballadors per compte propi en un cert país indicaria un desenvolupament insuficient de les relacions laborals empresa-empleat, amb la consegüent disminució de la proporció de treballadors per compte d'altri i l'augment de la proporció de treballadors per compte propi. En definitiva, massa treballadors per compte propi respecte als que desenvolupen la seva activitat per compte d'altri revelarien la fragilitat laboral en un mercat de treball poc evolucionat.

Amb la col·laboració de

